

# TOVERBERG

## 45

J A A R G A N G 1 2 / 2 Z O M E R 2 0 1 7



HET BELEEFDE GENOT  
CULTURELE EN LITERAIRE KRING

**HBC**  
HBC

HET BELEEFDE GENOT  
HET BELEEFDE GENOT  
VZW

*"Ieder mens die genoeg scheidt in het voltooiën van zijn taak is een kunstenaar; welke ook die taak is en hoe nederig ze ook is, hij brengt een kunstwerk tot stand. De toetssteen is het beleefde genot, het plezier, de perfectie: het overtuigend resultaat!"*

**Henry Van de Velde**

Doornlaan 8, 8210 Zedelgem  
0498/73.58.73  
[hetbeleefdegenot@scarlet.be](mailto:hetbeleefdegenot@scarlet.be)  
BTW BE 0893.747.805  
Rek. BE71 0014 8517 3969  
[www.hetbeleefdegenot.be](http://www.hetbeleefdegenot.be)

## Colofon

Redactie: Bart Mađou, Marie-Rose D'Haese,  
Carine Vankeirsbilck

Werkten ook mee: Staf de Wilde, Els Vermeir,  
Johan Debruyne, Marie-Claire Devos,  
Hans Vanhulle, Marijke Verplancke,

Kaft: Rika Van Dycke

Vormgeving: Bart Mađou

Foto's: André Callier, Andy Verschoote, Bart  
Mađou

Toverberg verschijnt 4x per jaar, bij het begin  
van elk jaargetijde. Een abonnement nemen  
kan door lid te worden van Het Beleefde  
Genot v.z.w.

Afzonderlijke nummers: 5 €

De auteurs zijn verantwoordelijk voor hun  
bijdragen.

Kopiëren of citeren is toegelaten, mits  
bronvermelding.

## Inhoudsopgave

Woord vooraf	3
Interview Andy Verschoote	4
Doordenker	20
Book on the hill	21
De verjaardag	23
Elsenspinsels	27
Verwilderd	31
Waarheid & herinnering	32
Gedicht	36
Chapeau!	37
Beleefd	39
Te beleven	44
Selectieve zelfbiografie	45
Favoriete boek	49
De leesgroep	51

ISSN 2030-1340

## **Woord vooraf**

Beste lezer,

Zoals de natuur snakt naar regen, zo moeten jullie beslist snakken naar een nieuwe Toverberg. Wel, hier ligt die voor u!

Onze rubrieken zijn weer goed gevuld. We gingen langs bij een meetaalkunstenaar die zich liever een creatieveling noemt: Andy Verschoote uit Zedelgem. In Doordenker maakt u kennis met enkele snedige citaten uit een monografie over Hannah Arendt. Hans Van Hulle doet terecht zijn hoed af voor L'éducation sentimentale van Gustave Flaubert, het lievelingsboek van Franz Kafka. De andere hoed die er traditiegetrouw afgaat is voor Anne Sinclair. Marie-Rose D'Haese legt u uit waarom. Met Els Vermeir trekken wij dit keer naar de knopenwinkel en Johan Debruyne beseft dat hij stilaan een en ander zal moeten loslaten. Staf De Wilde treurt in dit nummer nog over de dood van Sylvia Plath, dit naar aanleiding van het boek van Connie Palmen. In 1717, 300 jaar geleden dus, stierf Maria Sibylla Merian, een begenadigd entomologe en kunstenaar. Marie-Rose D'Haese herdenkt haar in De Verjaardag. In de zelfbiografie naderen we zachtjes aan het einde en tegelijkertijd het begin: de F van Fragment an sich, Field, Ferron, Foppa en Ferrara is aan de beurt.

Pretentieloos mooi is ook De sprong, een gedicht van Veerle Neyens. Wij kijken nog eens terug op de serie over het Latijnse epos en enkele andere activiteiten en wij kijken vooruit naar de eerste activiteiten van het najaar.

Voor het favoriete boek hebben wij dit keer Vera Cuvelier gestrikt, zij hangt zowat de clown uit met Shalimar.

Tenslotte deelt Marie-Claire Devos haar bevindingen over Revolutionary Road van Richard Yates en dat wondermooie Alsof het voorbij is van Julian Barnes in de rubriek De leesgroep leest.

En als extra krijgen jullie nog een samenvattende tekst van de zevende Thomas Mannlezing, dit jaar gebracht door prof. Dr. Silvain Loccupier.

Zonder overdrijven durf ik te schrijven dat je met deze Toverberg en de vele leessuggesties erin, een heerlijke zomer tegemoet gaat!

Bart

## *Een gesprek met Andy Verschoote uit Zedelgem, creatieveling met een passie voor ijzer*

*Interview Bart Madou & Carine Vankeirsbilck*



*'Ecce adamantis Vulcanum naribus efflant  
aeripedes tauri, tactaeque vaporibus herbae  
ardent'*

*'Daar zijn de stieren: bronzen hoeven, stalen  
neuzen, die vuurolammen blazen'*

*(Ovidius, Metamorfozen, boek VII, 105)*

*Andy, toen wij je vroegen om een interview te geven zei je: 'Ik voel me geen kunstenaar, maar eerder een creatieveling'. Verklaar dat eens nader.*

Door wat ik allemaal maak zeggen veel mensen: je bent een kunstenaar. Ik schrik van dat woord 'kunstenaar'. Niet dat ik een stereotiep beeld heb van een kunstenaar, maar voor mij is mijn passie metaal, staal.

Wanneer er in mijn bijberoep wat kalmere momenten zijn, of ogenblikken waarop ik tussen twee werken door even tijd heb, ben ik toch wel graag met staal en ijzer bezig. Ik probeer dan op een creatieve manier bezig te zijn.

Zo heb ik een manier gevonden om een bepaalde techniek toe te passen, dat is heel stilletjes begonnen, van het een kwam het ander en zo is dat gegroeid.

IJzertijd is zeker niet mijn hoofdactiviteit. Ik geef les in het buitengewoon onderwijs in de Vrije School Haverlo te Assebroek. Daar geef ik les in de opleiding hoeklassen, vooral aan het 5<sup>e</sup> en het laatste jaar.



Ik ben heel graag met staal bezig, ik vind dat een dankbare materie om mee te werken, ook heel vergevingsgezind. Waarom zeg ik dat? Wel, als je last en je maakt een foutje dan heb je altijd de mogelijkheid om je fout te herstellen, want je kan het weer aaneen lassen en effen slijpen. Ik geef een voorbeeld: je boort een gat verkeerd, dan las je dat gat dicht, je slijpt het en je ziet het niet meer, met hout kan je dat niet. Dat maakt het voor mij zo vergevingsgezind, je hebt daar ruimte in.

*Je hebt metaal en metaal. Zijn er verschillende soorten metaal?*

Ja, je hebt verschillende soorten metaal, ik werk vooral in zacht staal.

*Is dat dan cortenstaal?*

Cortenstaal is een weervaste staalsoort waar er meer chroom in zit dan in gewoon staal, maar minder dan in roestvrij staal, dat ligt daar tussen, waardoor cortenstaal wel roest, maar niet doorroest. Gewoon staal roest wel door omdat er minder chroom in zit. Liefst van al werk ik in staal, roestvrij staal is te proper naar mijn gedacht, daar moet je heel secuur mee te werk gaan, ik doe dat ook wel, ik heb daar al vele werken in gemaakt, maar ik schuif dat werk liever wat op. Cortenstaal wordt af en toe gevraagd, onlangs heb ik een varken in cortenstaal moeten maken, voor Veos in Zwevezele, een firma die dierlijke eiwitten produceert voor de vleesindustrie, het was de eerste maal dat ik een beeld maakte in dat materiaal, het was een toffe ervaring, je leert bij.

*Moet je dat dan nabehandelen?*

Cortenstaal hoeft je niet na te behandelen. Deze tuinhaard daar (*wijst naar een stalen haardvuur in de tuin*) is gewoon staal, dat is nu geroest. Je ziet nu veel vuurschalen, ik heb mijn eigen vuurschaal gemaakt, maar een beetje anders dan de rest, ik dacht ik zal hem dicht maken, omdat wij hier veel in de wind zitten. Maar iedere keer als hij nat wordt en droogt, komt er een roestlaagje op, en die roestlaag gaat afschilferen, en de volgende keer als hij nat wordt, komt er weer een laag op en zo wordt dat ijzer altijd maar fijner en met cortenstaal heb je dat niet.

Neem nu een stierenkop, er hangt er een aan de muur van een restaurant, die is in staal dat ik gelakt heb. Met staal dat roest heb je een veel grilliger structuur, cortenstaal zal gewoon effen komen.

Voor de Vives hogeschool heb ik banken en tafels gemaakt. Ik heb al stalen deuren en ramen gemaakt, alles op maat, een stalen serre in Gent, ik maak vooral speciale dingen in maatwerk.

Dit hier is dat varken voor Veos, in cortenstaal, na twee dagen in de buitenlucht begint dat al te roesten en dat geeft een speciale kleur, dat maakt het natuurlijk. Dat ik veel verschillende dingen kan doen, daar hou ik van.

*Vandaar de naam IJzertijd<sup>1</sup> voor je creatieve kant?*

Klopt, IJzertijd is de naam van mijn bijberoep, die naam heb ik gekozen omdat de prehistorie mij interesseert en ook hoe de mensen toen leefden. Het gebruik van ijzer is eigenlijk een belangrijke wending geweest in de evolutie, de ijzertijd, het moment dat de mens ijzer begon te maken en van koper en brons overging naar ijzer. Ik vond dat een passende naam.

*Mooi dubbelzinnig ook: ik maak tijd voor ijzer, ijzertijd. Je materie is vergevingsgezind zei je, kan je daar dan gemakkelijker mee experimenteren?*

Jazeker, maar het is momenteel zodanig druk, dat ik nu weinig tijd heb om met creatieve dingen bezig te zijn. Onlangs moest ik dik materiaal lassen, ik was bezig, mijn materiaal was gesmolten en er druipt daar een grote druppel metaal af. Wel, zo'n dingen geven me voldoening. Ik ga dan een brok ijzer nemen, ik zal mijn laspost heel zwaar zetten en ik zal hier en daar beginnen lassen en kijken hoe dat neerdruppelt, hoe dat valt. Ik kom dan naar binnen en dan kan ik niet naar tv kijken, ik ben daarmee bezig, hoe raar dat ook is, maar in mijn bed kan ik dan niet slapen, omdat ik daar iets mee wil maken.

*Typisch voor een kunstenaar.*

Ja, maar ik moet slapen, omdat ik in het beroepsleven sta. Dat is soms wat moeilijk, ik heb zoveel dingen die me niet meer los laten, ik heb veel ideeën, ik ben vaak gefrustreerd dat mijn dagen te kort zijn, het klinkt eigenaardig, maar soms zou ik ouder willen zijn om meer tijd hebben.

*De sculpturen die je maakt, zijn die op ware grootte?*

---

<sup>1</sup> Zie [www.ijzertijd.be](http://www.ijzertijd.be)

Het liefst van al werk ik op ware grootte. Alles wat ik tot nu toe al gemaakt heb was op ware grootte, ik heb enorm veel ideeën, maar je weet ook: een kunstwerk maken, daar kruipt tijd in om dat uit te denken en er kruipt tijd in om dat uit te tekenen, want ik teken alles eerst uit op pc, ik bekijk dat in 3D om te weten of dat mogelijk is. Daarvoor heb je kennis van metaal nodig. Ik vraag mij dan af: kan ik dat aan? Of juist niet? Er kruipt daar wel veel tijd in, ik kan niet zomaar zeggen: ik zal dat eens proberen. Ik heb daar de tijd niet voor. In het begin heb ik wel een aantal stukken zomaar gemaakt, maar het stopt ergens, je kan wel eens dingen maken om eens te proberen.

*Wat me ook opvalt is dat je met die vlakken toch wel een eigen stijl hebt.*

Dat is mijn eigen stijl, ja ik heb een manier gevonden om dat te doen, in het begin kon ik niet meer slapen daarvan, ik had een bepaalde techniek ontdekt en ik merkte opeens dat ik alles op die manier kon maken. Wel was het soms moeilijk.

*Heb je nog een idee van je eerste sculptuur?*

Mijn eerste sculptuur was eigenlijk dat paard dat in de tuin staat, dat paard is een heel eenvoudig werk, het bestaat slechts uit 30 vlakken, plus dan natuurlijk het haar en die ogen, maar dat hert dat ik gemaakt heb, dat waren al 580 vlakken, in roestvrij staal en dat was het tweede werk. Of nee, de havik die in die boom hangt, was eigenlijk mijn allereerste creatie. Daar kan je nog zien dat ik onderaan geprutst heb, maar je leert daaruit natuurlijk.



Met dat werk dat geroest was, trok ik naar een bedrijf met de vraag of je dat kon behandelen. Ze vroegen wie dat gemaakt had. En zo ben ik dan grotere sculpturen beginnen maken.

*Wanneer ben je met metaal beginnen werken?*

Mijn grootvader aan moeders kant, is heel zijn leven lasser geweest. Ik zag foto's van zijn werk, zo met een oude kap, met zijn sjaaltje. Hij werkte in de scheepsbouw, hij maakte boten, wij gingen dan veel naar de vismijn, ik kon dat als kind niet geloven, je ziet daar die boten liggen, en mijn grootvader zei: 'Ik heb aan die boot gewerkt'. Ik kon daar niet bij dat er zo iets stijfs, zo hard, zo zwaar... dat een

mens dat kon maken. Hij behield ook de liefde voor zijn vak, als hij een grote constructie zag, begon hij daar altijd over te vertellen. Ik zat in het VTI in Oostende en in het vierde jaar hoorde ik dat je kon kiezen voor de opleiding lassen. Het moment dat ik dat hoorde wou ik eigenlijk alleen maar dat doen.

Mijn grootouders wilden dat ik iets hogers deed, ik zal niet zeggen dat lassen het laagste was, het had nog iets technisch, maar lassen was toch beroeps. Maar ik wou niet te technisch werken, ik wou met mijn handen iets maken. Ik heb die kans gekregen om dat te doen en ben ze daar zeer dankbaar voor.

Ik herinner mij nu nog dingen die mijn leerkracht tegen mij zei en nu leg ik zelf aan mijn leerlingen uit wat mijn leraar vroeger aan mij zei.

*Heb je dan een D-cursus gevolgd?*

Ik heb mijn D-cursus gedurende twee jaar op zaterdag gevolgd, terwijl ik in de week ging werken. Op school heb ik las- en constructietechnieken gevolgd en ik heb het specialisatiejaar fotolassen gevolgd. Ik ben een gediplomeerd fotolasser.

Tijdens de D-cursus kreeg ik een aanbieding om avondles te geven. Dat heb ik ook gedaan, dat was wel heel zwaar. Ik ging dan werken van 's morgens vroeg tot 's avonds en dan ging ik nog avondles geven, maar ik heb die kans genomen en zo ben ik stilletjes aan in het onderwijs gerold.

Uiteindelijk ben ik kunnen beginnen in één van de scholen waar ik mijn stage gedaan had. Dat is de school waar ik nu nog steeds lesgeef. Met de ervaring die ik heb, weet ik goed hoe ik met de leerlingen moet omgaan.

*Fotolassen, wat is dat?*

Fotolassen is bijvoorbeeld als je twee platen staal hebt, je die last, je neemt daar een röntgenfoto van, en in die röntgenfoto zie je enkel homogeen materiaal, je ziet geen enkel foutje, je ziet geen enkel putje in die las, dat materiaal is samengevloeid, dat is een fotolas.

Zoals de boten, dat is allemaal fotolas, want als je met een las zit waar er een kras of een putje in zit, al is dat maar een mm lang, als dat constant onder spanning staat, dan gaan er in die kras haarscheurtjes komen, dat wordt groter en groter, dat oxideert en begint te roesten.



Als je eens wist hoeveel grote constructies kunnen kapotgaan door slechte las, dat is ongelooflijk.

*Doe je nog ander laswerk?*

Ik maak ook gewoon constructielaswerk. Je hebt bijvoorbeeld banken en stoelen. Nu ja, ik heb fotolassen gedaan, daarna heb ik zeven jaar in de privé gewerkt bij Motogroup te Brugge.

Daar heb ik in het begin in het atelier gewerkt en dan mocht ik mee op verplaatsing. Dan moesten wij de elementen die wij in het atelier gemaakt hadden naar constructies verplaatsen, dat was in heel België, maar ik heb ook in het buitenland gezeten en af en toe als ik in het atelier was, vroeg de chef: 'Wij hebben hier een gastje van school, wil je hem een beetje bij je nemen om te tonen hoe of wat?'

Ik vond het tof dat ik dat kon doen en op het einde van de rit had ik die jongen wat bijgeleerd.

En zo is dat bij mij gegroeid en ik vond dat het leuk zou zijn indien dit mijn job zou worden, als ik de gasten iets zou kunnen aanleren wat ik zelf zo graag doe. Ik zou, met het diploma dat ik heb, niet graag les geven in autotechniek bijvoorbeeld, ik zeg niet dat ik dat niet zou kunnen, maar dat zou niet zo mijn passie zijn.

*Kun je zelf gemakkelijk zien als er fouten in je lassen zitten?*

Dat is feeling, dat is ervaring, mechanisch zal er niet veel zo verkeerd gaan, maar door de verkeerde houding, de verkeerde voorbereiding kan het.

*Heb je ook particuliere klanten?*

Particulieren ja, maar vooral mensen van bedrijven. Voor een kunstverzamelaar heb ik al iets gemaakt. Ik heb ook al eens op aanraden van sommige mensen op een beurs gestaan, dat was in het kasteel van Poeke. Ik heb daar toen veel werk in gestoken en veel stukken gemaakt, en uiteindelijk zonder resultaat achteraf. Bij al die mensen die daar kwamen was van 'whaah', en 'mooi!', iedereen vond het super, maar ja, ze denken dat zo iets 100 euro kost en ze vergeten de tijd en het materiaal dat je er in stopt. Materiaal is zeker niet de grote kost, het zijn vooral de werkuren, ik kan onmogelijk mijn werkuren volledig recupereren, dat is ook niet de bedoeling, het moet immers betaalbaar blijven.

In restaurant Puur Genieten in Torhout bevinden zich drie sculpturen van mij. De uitbater is iemand die graag mooie dingen ziet, hij heeft

ook een paar andere kunstwerken in huis, mooie fotografie. Die jongen heeft me ook een duwtje in de rug gegeven. Hij is ook kunstzinnig bezig met eten, hij maakt kunstwerken van zijn schotels, zowel visueel als naar smaak, dat is de max. Uit de werken die ik daar heb mogen plaatsen, zijn er al andere opdrachten voortgevloeid.

Ja, het is een luxe, het is niet alledaags, het is niet iets dat je in de winkel kan kopen, het zijn unieke stukken en wie wil er unieke stukken? Dat zijn unieke mensen, mensen die iets anders willen. Je moet dat zien en zeggen: 'Ik wil dat'. Iedere klant die ik heb gehad, was zo, maar je hebt veel mensen die zeggen: 'Dat is mooi', maar ze willen het niet in hun tuin. Ik heb daar ook respect voor.

*Je woont hier wel mooi midden in de natuur, woon je hier al lang?*

In 2008 waren Ine, mijn vrouw, en ik op zoek naar een woning, wij woonden toen in Brugge in een huurhuis. Het is altijd mijn droom geweest om een huis te hebben met een grote tuin en met beestjes. Ik zal het nooit vergeten, Ines vader zei dat er iets te koop stond. Wij gingen kijken, stonden hier aan de poort, maar het was hier een onoverzichtelijke bouwval, ik had dat nog nooit gezien. Ines vader keek zo naar mij en zuchtte diep, maar Ine en ik keken naar elkaar en wij wisten dat wij daar iets van konden maken. Wij hebben twee en een half jaar in een caravan gewoond tijdens de bouwwerken.

Wij zijn hier dan eerst een hele tijd bezig geweest met op te ruimen, wij stonden er financieel niet zo goed voor. Als je zo'n zware aankopen doet, dan kun je niet meteen mensen betalen om hier te komen werken, je doet het allemaal zelf, wij hebben heel veel steun gehad aan elkaar. Ja, super hoor, mijn vrouw is de max, wij verstaan elkaar op alle vlakken en geleidelijk aan hebben wij dan die boerderij met onze handen afgebroken omwille van de oude stenen. Al die oude stenen hebben wij wel drie tot vier maal in onze handen gehad, om te verleggen, om op te kuisen, maanden aan een stuk 's avonds na school, steentjes gekuist; dan geholpen met de bouw met de aannemer. Van zodra wij konden, zijn wij uit de caravan getrokken, Ine was toen vijf maanden zwanger, het was tijd voor haar dat ze wat comfort kreeg.

En zo zijn wij nog altijd bezig, maar nu dat mijn bijberoep zo goed draait, is de afwerking van de hangar belangrijker. Op het einde van deze zomer zou hij klaar moeten zijn.

De tussenmuur wordt afgebroken, zodat er één grote plaats komt, waardoor ik weer wat ruimte heb, ik heb jaren in dat kotje ernaast gewerkt, dat was nog geen twee meter hoog.

Mijn bijberoep is eigenlijk ook gestart dankzij mijn schoonouders uit Veldegem, Rik en Ginette. Ik heb van hen een mooie kans gekregen, ze hebben me geholpen om te starten, door hun steun ben ik kunnen beginnen en zo is dat gegroeid en blijft het maar groeien, ik ben hen daar heel dankbaar voor!

Het groeit soms zo erg, dat ik werk moet weigeren of moet nadenken of ik niet volledig zelfstandig moet worden. Ik besef wel dat het een luxeprobleem is, maar les geven, ik doe dat graag. Nog vandaag had ik weer iets met een leerling die over zijn toeren binnenkomt in mijn klas, uiteindelijk weet ik die gast te kalmeren, en na de les kwam hij zeggen: 'Meneer, merci'. In de privé heb je dat niet, ik kan iets betekenen voor hen, ik kan hen ook wat leren.

Ik doe ook de stagebegeleiding van de lassers, ik zoek bedrijven waar ze kunnen werken. Ik overleg met hun stagementors.

Daarom zei ik in het begin zei dat ik geen echte kunstenaar ben, ik heb geen visie als ik een beeld maak in die verschillende vlakken. Ik speelde onlangs met het idee om een Christusbeeld te maken in die vlakken, omdat ik dan zou kunnen zeggen, al die vlakken zijn verschillende facetten van het geloof. Die beelden die ik in inox maak, dat hert uit mijn tuin bijvoorbeeld, dat is gepolierd, dat beeld verandert heel de dag door, omdat de zon schijnt op al die vlakken, dat toont eigenlijk de verschillende facetten van een beeld, hoe het dier op die manier steeds verandert, dat is wel een beetje zo mijn kijk daarachter. In de verte lijkt dat beeld heel realistisch, maar hoe dichterbij je komt, hoe abstracter het wordt, hoe meer je de verschillende aspecten daarvan begint te zien, dat is met mensen ook zo, je kan een mens van in de verte zien, maar hoe je dichterbij die mens komt, hoe meer je verschillende kanten van die mens ziet, dat is een beetje de achterliggende gedachte.

*Heb je al menselijke figuren gelast?*

Neen, ik wil danig veel, ik kan voor het ogenblik niet aan zo'n beeld werken als ik er geen opdracht voor krijg, ik heb daar geen tijd voor, maar ja ik zit met zovele ideeën.

*Je hebt maar 24 uren in een dag nietwaar. Heb je dan nog veel tijd voor andere dingen?*

Toch wel. Voor mijn gezin, ik ben een echte papa, hoe raar dat ook mag klinken, ik ben er voor mijn kinderen, ik zit heel veel te werken, maar de momenten dat wij samen zijn, tijdens het eten bijvoorbeeld,

's morgens, 's avonds of als ik eens naar binnen kom om een koffietje te drinken, zal ik echt wel tijd voor mijn kinderen nemen en daar heb ik verschrikkelijk veel deugd van, ze zijn nu tweeënhalve en bijna vijf jaar.

Verder doe ik al jaren Kenpo 5.0, dat is een vorm van karate, ik doe dat minstens drie uur per week, op maandag- en donderdagavond. Dat heb ik nodig om mijn hoofd even leeg te maken.

Ik heb daar al een hoog niveau in, ik heb mijn zwart pak daarin, nog niet de zwarte gordel. Ik volg dat in Oostkamp, ik heb daar wel nood aan, omdat ik met honderd dingen tegelijkertijd bezig ben en de eerste tien minuten van de opwarming ben ik daar nog mee bezig, maar dan opeens lukt het mij om mij te concentreren.

En ja, mijn erf, als ik niet aan het werken ben. Gewoon genieten van de natuur. Rndom mij wil ik natuur, ik ben een natuurmens. Het is heerlijk om 's avonds op een stoel te zitten, geen tv, luisteren naar de vogels die fluiten, kijken naar de natuur, dat brengt me tot rust.

Met mijn hond gaan wandelen en spelen doe ik ook graag, dit brengt me ook tot rust.

*Wellicht geen tijd om boeken te lezen?*

Ik kan dat niet, ik moet zinnen vijf of zes keer herlezen, want bij het minste woord word ik gestimuleerd voor iets anders.

*Hoeveel tijd doe je gemiddeld over een sculptuur?*

In uren? Dat varken is ongeveer 80 uren werk geweest is, in totaal met denkwerk, ik weet vlg hoe het er moet uitzien. Maar natuurlijk als dat werk een bestelling is, stop je er meer tijd in, je moet naar de klant gaan, je moet offertes bespreken. Dat is normaal, als mensen zo'n werk kopen, weten ze dat graag.

*Heb je nog tijd over voor vakantie?*

Vorig jaar hebben wij geen vakantie genomen, dit jaar gaan wij eens weg met de kinderen.

Je komt dan op andere plaatsen en je krijgt dan weer ideeën, dat is een verruiming. Ik kom dan thuis en heb dan nieuwe ideeën.

*Wat wens je nog als creatieveling te bereiken?*

Dat de zaken blijven draaien als nu, dat ik misschien wat meer tijd zou hebben om mijn ei kwijt te geraken, dat er ooit iemand met de juiste mensenkennis of het juiste inzicht mij zegt: ik weet daar een markt voor.

Het is moeilijk om een evenwicht te vinden, zeker om meer tijd te vinden om creatiever bezig te zijn

Er spelen nog altijd ideeën in mijn hoofd die ik had toen ik 25 jaar was, en af en toe begin ik aan één, onlangs zat ik ook met iets moeilijks in mijn hoofd, ik zit dan nog tv te kijken, en dan vraagt mijn vrouw: 'Andy, wat ben je aan het maken...?'

*Andy, bedankt voor het interview!*



Foto: bma



Foto: bma



Foto: Andy Verschoote



Foto: Andy Verschoote







Foto: Andy Verschoote



Foto: Andy Verschoote

# **Doordenker**

*opgetekend door Carine Vankeirsbilck*

## **Hannah Arendt (1906 – 1975)**

Een joodse politiek filosofe, geboren in Duitsland, is in 1933 gevlucht naar Frankrijk en later geëmigreerd naar de Verenigde Staten.

"Het is een treurige waarheid dat het meeste kwaad wordt gedaan door mensen die niet kiezen tussen goed of kwaad."

"De meest radicale revolutionair zal na de dag van de revolutie conservatief worden."

"Hannah Arendt begrijpt de mens vanuit zijn specifieke kwaliteit als een in de wereld handelend wezen. Daarom acht zij het van belang erover na te denken wat wij eigenlijk doen als wij actief zijn. Ons leven is begrensd, en het zou fataal zijn als wij de tijd die ons gegeven is, met banale activiteiten zouden verdoen."

"Ons bewustzijn van de realiteit wordt gevormd door de ervaring dat wij gezamenlijk met anderen in een wereld leven, ook al bezet ieder van ons zijn eigen plek in die wereld. Deze plek kan wisselen, is in beweging – afhankelijk van de weg waarlangs de levensgeschiedenis van een persoon verloopt."

"Een plaats in de wereld vinden, een positie in de wereld innemen, kortom als wezen van deze wereld zijn leven leiden – dat is de thematiek die overal in Arendts politieke denken aanwezig is."

"Het sterfelijke leven van het individu vindt geen houvast in de onvergankelijkheid en duurzaamheid van een door de mensen tot stand gebrachte wereld, en het kan zich evenmin verlaten op de profetie die hem belooft dat hij in een wereld aan gene zijde het eeuwig leven deelachtig zal worden. Op zichzelf en zijn vergankelijke existentie teruggeworpen, wordt de moderne mens tegelijk met zijn eigen eendigheid geconfronteerd. Is het dan niet aanlokkelijk om deel te nemen aan het tot stand brengen en bevorderen van de maatschappelijke totaliteit, om in één moeite door betrokken te raken bij de continuïteit daarvan? Als functie in dienst van het systeem en als exponent van het onvergankelijke proces van de instandhouding van de soort is het voortbestaan gegarandeerd. De dood als welhaast opperste privé-ervaring die ons mensen te wachten staat, kan in het verder leven

van de soort worden ontkend. Het voortbestaan in nakomelingen biedt troost voor de eigen individuele sterfelijkheid. Maar als je in je kinderen alleen je eigen genen ziet voortleven, dan heeft dat op zich niet veel met de wereld te maken. Wie in de wereld van zijn nakomelingen verder wil leven, kan dat alleen als zijn handelen voor dat nageslacht van betekenis is. En dat is het geval als de nakomelingen aanknopen bij het handelen van de overleden, of als zij zich daarover een oordeel vormen – ‘oordelen’ betekent immers : een oord in de wereld toewijzen – of als zij zich in hun eigen handelen laten leiden door het verhaal van zijn handelingsgeschiedenis. De overledene leeft in de wereld verder zolang zijn handelingen herinnerd worden en voor de volgende generaties van belang zijn. Zolang het handelen van degene die de kring van handelende mensen heeft verlaten, op herkenbare wijze zijn sporen in het handelen van de nakomelingen achterlaat, zo lang blijft hij aanwezig. Zo ervaart degene die in de herinnering voortleeft, waardering voor zijn persoon en waardering voor zijn aanwezigheid in de wereld. Maar *Animal laborans* is een woestijnbewoner wiens relaties met andere bewoners nu juist ernstig verstoord zijn.”

Uit: Karl-Heinz Breier, Hannah Arendt in Kopstukken Filosofen, Lemniscaat, 2005, 191 blz.

## ***Book on the hill***

*door Hans Vanhulle*

### **Gustave Flaubert, Leerschool der liefde. Geschiedenis van een jongeman**



Wat dit drama boven het doorsneeniveau van een 19de-eeuwse zedenkomedie uittilt, die doorgaans weinig anders omhelst dan een liaisonroman met louter emotionele intriges, is de afgrond die het laat zien tussen het individuele willen en het maatschappelijk bereikbare. Twee boezemvrienden, Frédéric Moreau (de protagonist) en Deslauriers gaan het samen maken in Parijs. Moreau is een niet onbemiddelde provinciaal, die al gauw een aanzienlijke erfenis binnenrijft. Langs moederszijde heeft hij adellijke antecedenten. Hij is geen studax, veel-er een losbol. Zijn studies verlopen maar heel gewoontjes. Des te meer blinkt hij uit in zijn pogingen om het waar te maken in de “leerschool van het leven”. Hij knoopt betrekkingen aan

met de families Arnoux en Dambreuse, en baant zich een weg in de netwerken van beide families, door talloze soirees en bals te bezoeken. Deze roman bulkt van de intriges, de hypocrisie, het opportunisme en de berekenende aanhaligheid. Maar doorheen de gehele roman blijft iets overeind van Frédéric's jeugdige idealisme. Hij verkeert niet alleen in die milieus die misschien een deur kunnen openen naar de cenakels van macht en kapitaal, maar frequenteert ook een heterogene vriendenkring die geen bourgeoisstempel draagt. De tijdgeest die deze roman draagt toont de gistende atmosfeer gedurende de laatste regeringsjaren van koning Louis-Philippe (1830-1848). Frédéric's amoureuze veroveringen en bezoeken aan bals en soirees contrasteren met zijn mannelijke vriendenkring, die bijwijlen een proto-dostojevskiaanse samenzweerderigheid uitstraalt. Figuren zoals Deslauriers, Sénécal, Hussonnet, e.a. zijn vatbaar voor de ideeën van Saint-Simon en Fourier, en dit loopt zoals bekend uit op het revolutiejaar 1848. Socialisme en republikeinse gezindheid leveren een gevecht met de status quo van de restauratie.

Flaubert weet heel levendig karakters te portretteren: de koppels M. en Mme Arnoux en M. en Mme Dambreuse behoren tot de "haute bourgeoisie" maar hebben een geheel verschillende uitstraling. Dan is er ook nog de cocotte Rosanette die de intriges verder met elkaar verweeft. De uiteenzettingen van de kunstschilder Péllerin geven ons een inkijk in hoe men toen tegen kunst en ambacht aankeek, die beide in die tijd nog op zoek waren naar het verwerven van een nieuw gelaat, omdat ze opgesloten bleven in hun conformisme aan het ideaal van de renaissance en het classicisme. Het was nog voor de periode dat Edouard Manet en Gustave Courbet persistent aan de deur stonden te kloppen. Ik heb vooral genoten van het personage M. Arnoux, een eersteklas sjoemelaar die met een handje contantjementaliteit van het ene beroep in het andere sukkelt. Hij eindigt als verkoper van religieuze parafernalie...zijn ontembare levenslust en zinnelijkheid zijn sprekend, zijn boerse sluwheid in het zakendoen balanciert op het randje van het onbesuisde en het frauduleuze...en dat terwijl zijn decante vrouw, handwerkje op de schoot, zijn tegenpool is als toonbeeld van terughoudendheid en deugdelijkheid. De gargantueske maaltijden, waar naar 19de-eeuwse geplogenheden alles van voorgerecht tot dessert meteen samen op tafel wordt gegoid, het gekonkelfoes tijdens visites in antichambres, kabinetten, salons en Watteau-achtige boudoirs, het voortdurend najagen van de eigen sentimentaliteit, zodat men voor de minste futiliteit de koets laat inspannen om elkaar te bezoeken...dit alles schetst de lichtzinnigheid van de gegoede klasse die fel contrasteert met het harde, stompzinnige bestaan van het proletariaat, en deze dualiteit verleent een geheel eigen patina aan deze roman.

Gustave Flaubert, Leerschool der liefde. Geschiedenis van een jongeman, L.J. Veen Klassiek, 2016, 480 blz.

## ***De verjaardag***

door Marie-Rose D'haese

### **Maria Sibylla Merian (1647-1717)**

Onlangs schreef Leen Huet een alom geprezen biografie van Pieter Brueghel.

Maar in 1998 verscheen van haar hand een merkwaardig boekje onder de titel: Oude meesteressen, vrouwelijke kunstenaars in de Nederlanden (Leen Huet en Jan Grieten. Van Halewyck, 1998).

Daarin trof ik naast Harlindis en Renildis, zus Van Eyck, Cornelia Cnoop, Clara Peeters, Judith Leyster en ga zo maar door, ook deze merkwaardige Maria Sibylla aan.



Zij werd geboren in 1647 in Frankfurt, waar haar vader drukker, uitgever en graveur was.

Toen ze drie was stierf hij en Maria kreeg een stiefvader, die bloemenschilder was.

Ze kreeg les in zijn atelier, van hemzelf en van anderen, o.a. van haar toekomstige echtgenoot, Johannes Graff.

Alle bronnen zijn het erover eens: haar meesterwerk is *Metamorphosis Insectorum Surinamensium*: over de gedaanteverwisseling van insecten op Suriname. Ze publiceerde het in 1705. Er werd een facsimile van gemaakt in 2016: je kan het kopen voor 119€ en het is prachtig geïllustreerd.

Toentertijd was er zeer weinig bekend over insecten: men ging nog voort op Aristoteles' theorie van de *generatio spontanea*.

Maria Sibylla begon met haar onderzoek toen ze 13 was. Toen al verzamelde ze zowat alles wat ze met veel volharding kon te pakken krijgen: ze observeerde en illustreerde.

Later werd ze ook befaamd om haar verfstoffen uit plantensappen, borduurwerk met bloemmotieven, schilderen op porselein en steengoed.

Haar technische en praktische vaardigheden moeten indrukwekkend geweest zijn.

Toen ze 18 was, trouwde ze met Graff en ze kregen met 10 jaar verschil twee dochters, maar zij ging onverdroten door met haar wetenschappelijk onderzoek en kunstzinnige activiteiten.

In haar eerste werk over rupsen (1679) maakte ze het nog steeds geldende onderscheid tussen dag- en nachtvlinders. Het was geïllustreerd met 50 kopergravures die ze uiteraard zelf had gemaakt en die van hoge kwaliteit zijn.

Ze vond daarbij ook nieuwe technieken uit, waardoor ze bv. tegendrukken bekam waarmee ze spinnenwebben, haren van rupsen, vliegenvleugels en zo meer kon weergeven.

In een adembenemende stijl schildert ze een takje appelbloesem, een blauwe zwaardlelie die bijna echter zijn dan in werkelijkheid.

Toen ze bijna 40 was, verliet ze haar echtgenoot en trok met moeder en dochters naar een labadistengemeenschap<sup>1</sup> in Friesland (in 1685).

Ze bleef daar vijf jaar en gaf dit geloof eigenlijk nooit op. (Sommige bronnen noemen haar ronduit kwezelachtig).

Uit onderzoek blijkt dat ze tijdens deze teruggetrokken jaren haar literaire nalatenschap begon te ordenen, want ze mocht daar wel wetenschappelijk werken, maar niet kunstzinnig bezig zijn: dat was ijdelheid.

Haar echtgenoot vroeg en kreeg in 1692 de echtscheiding op basis van verlating.

Daarna gebruikte ze haar meisjesnaam, net als haar dochters.

Een jaar voor de scheiding verliet ze labadistengemeenschap en trok met haar kinderen naar Amsterdam.

Ze was er actief in de kring rond Agnes de Flines-Block met haar tuinen en serres. Ze werkte samen met Willem de Heer, Alida Withoos

---

<sup>1</sup> Strenge mystiek-protestantse sekte gericht op zuiverheid in de ogen van God. Gemeenschappelijke opvoeding van kinderen. Openbaar biechten.



en Jan Monincks. Deze laatste is bekend voor zijn botanische atlas, waarin ook illustraties terug te vinden zijn van Maria's oudste dochter.

In Amsterdam vond Merian haar grootse verzameling uitheemse planten, dieren, schelpen, insecten en kostbaarheden. Met dank aan de Oost- en West-Indische Compagnie.

In 1699 reisde ze naar Suriname in Amerika. Dat was een dure en gevaarlijke onderneming: ze verkocht al haar aquarellen om aan reisgeld te komen. Ze liet een testament opmaken ten voordele van haar kinderen; de oudste bleef in Amsterdam, maar de jongste reisde met haar moeder mee, op wat de eerste wetenschappelijke expeditie op persoonlijk initiatief van de 17de eeuw werd.

Moeder en dochter bleven 2 jaar in Suriname.(Minder lang dan bedoeld, maar ze liep er malaria op).

Verzamelen, kweken, experimenteren, schilderen.

Laten we niet vergeten dat pas met Linnaeus (1707-1778) een bruikbaar classificatiesysteem voor dieren en planten is ontstaan. Linnaeus vernoemde trouwens een vlindersoort naar Merian: *Tinea Merianella*.

Genereus deelde Merian haar observaties en inzichten, zodat de wetenschap zich verder kon ontwikkelen.

Anderen, met name vooral mannelijke wetenschappers, waren veel meer uit op primeurs en waren ambitieus om ontdekkingen voor zich op te eisen.

Haar gezondheid leed erg onder de hitte en samen met haar dochter keerde ze in 1701 terug naar Amsterdam. Ze bracht een Indiaanse slavine mee die ze gekocht had. Tegelijk bracht ze een schat aan materiaal mee in de vorm van gedroogde insecten of dieren, bewaard op brandewijn.

Haar op non nota<sup>1</sup> perkament genoteerde aantekeningen werden thuis omgewerkt tot 60 levensgrote aquarellen.

Haar voorstellingen bevatten wordingsprocessen en voorplantingscycli. Het zijn weergaven met hoge wetenschappelijke en esthetische waarde.

---

<sup>1</sup> Vel van foetussen

Het was een inspannende en kostelijke onderneming om dit werk uit te geven, maar ze wilde het niet verkopen aan een rijke connaisseur, het moest ten bate van velen gepubliceerd worden.

Haar *Metamorphosis Insectorum Surinamensium* verscheen in 1705 in het Latijn en in het Nederlands en werd een internationaal succes. In 1715 werd ze door een beroerte getroffen, die haar gedeeltelijk verlamde. Haar dochter voltooide haar werk na haar dood in 1717.

Op de dag van haar dood, 13 januari, kocht Peter de Grote voor 3000 gulden een collectie van haar, die bestond uit twee dikke boeken met vellen perkament op folio, meer dan 200 vel. Ook zijn lijfarts kocht een aantal originelen van Merian. Misschien is het aan de opbrengst van deze verkopen te danken dat Merian begraven werd in een eigen graf op het Leidse kerkhof.

Het kerkhof bestaat niet meer, maar Maria Sybilla Merians naam vinden we nog steeds terug op de gevel van de Amsterdamse dierentuin, naast Johannes Swammerdam, Albertus Seba en Antony Van Leeuwenhoek en op 1 lijn met Aristoteles, Plinius, Linnaeus en Buffon.

Haar boeken werden gedurende de hele 18de eeuw herdrukt. Haar aquarellen, studies, manuscripten, tegendrukken, preparaten en schilderijen raakten over heel Europa verspreid en zijn nog steeds niet in hun samenhang bestudeerd.

Wie Nabokov heeft gelezen, heeft nu zitten denken aan Ada, de larvenverzamelende en orchideeënschilderende heldin van zijn gelijknamige roman uit 1969.

Nabokov kende en bewonderde Merians werk: in zijn buitenhuis had hij een hoop van haar tekeningen van insecten gevonden. Hij vertelt dat in zijn autobiografie en zo resoneert de kracht van deze geniale vrouw in een geniale roman en mooie autobiografie van onze eigen tijd.

Wetenschappelijke publicaties over haar en haar werk zijn legio. Er werden talloze tentoonstellingen aan haar werk gewijd en gedichten of romans over haar geschreven (o.a. in het Nederlands door Bertus Aafjes en Inez van Dullemen). Tot de overgang naar de euro sierde haar beeltenis het biljet van 500 Duitse mark.

Bertus Aafjes – Maria Sibylla Merian (fragment)

#### IV

Velen, van grootsere allure,  
zoeken in 't groot hun avonturen,  
en vinden niets dan schal en schijn;  
Sibylle zoekt het in het klein,  
en op het voor de wereld poovre  
weet zij de schoonheid te verovren  
van het verborgen paradijs;  
is dit niet 't doel van 's levens reis?

Muskieten dansen een pavane  
onder de golvende lianen;  
de negers lachen, zwart en groot,  
de zerken van hun tanden bloot.  
En hoge, steile loofgordijnen  
doen 't licht tot groene diepzee kwijnen.  
Een aap lacht in een loofspelonk;  
een goudvlieg spettert als een vonk,  
die tot een vuurzee uit wil laaien;  
rood ketteren de papegaaien.  
En langzaam breekt de karavaan  
zich door het gonzend oerwoud baan.

De grote waterlelieladen  
zijn met insecten als beladen:  
scherven juweel en diamant.  
Kraanvogels gloeien aan de kant:  
één vuren streep op ranke poten,  
als uit gesmolten staal gegoten.  
Kruidnagels geuren in het slijk  
naar wijn en honing tegelijk.

Sibylle echter richt haar schreden  
– als steeds – naar de verborgenheden:  
de vlinder met smaragd bedekt,  
het bijna lichaamloos insect,  
de ijveraars die altijd zoemen,  
de roze, vleez'ge wonderbloemen,  
de amaryllis, rood als bloed,  
de kever in zijn groene gloed.

In: Bertus Aafjes: *Het gevecht met de muze. Verzamelde gedichten.*  
Amsterdam: Meulenhoff, 1974. ISBN 90 290 0227 1, pp. 129-130.

## Het winkeltje

Een onopvallend rijhuisje aan de rand van de stad, niet breder dan twee ramen en een deur. Een glazen deur, met dwars eroverheen een ijzeren staaf. En glanzende gele tegeltjes onder en rond de ramen. De winkel van 'het knopenvrouwtje', zoals ze in het dorp werd genoemd, was zo'n vijftig jaar geleden erg in trek. De bel, die rinkelde zodra je de deur opende, hing zelden meer dan vijf minuten stil. Zwangere vrouwen en jonge moeders met fleurige stofjes in de hand, huisvrouwen die hun mooiste schort hadden aangetrokken om de deur uit te gaan, of een zeldzame man, die schuchter en schoorvoetend een bestelling kwam afhalen voor vrouw- of moederlief. Allemaal verdrongen ze zich voor de toonbank van het knopenvrouwtje, een tener dametje met toen nog zwarte haren, dat zwijgzaam de wensen en verzuchtingen van haar klanten aanhoorde. "Ik maak een kleedje voor de baby van mijn buurvrouw. Hebt ge iets dat past bij roze?"

"Volgende week mag ik de eerste keer naar 't bal. Moeder maakt me een zijden bloes met hoge *col* en lange manchetten. Zoudt ge knopen kunnen maken met dit overschotje van de stof?"

"Kunt ge deze rok plisseren? En hebt ge ook een gesp die erbij past?"

Het knopenvrouwtje keek even naar de koper, nam desgevallend het voorgelegde stofje in de hand en bestudeerde het grondig, om dan uit de plafondhoge kasten achter de toonbank trefzeker een paar dozen te kiezen. Hoe de ontelbare grijze dozen gerangschikt waren, was totaal niet duidelijk. Ze zagen er allemaal net eender uit, behalve dan dat er vooraan één knoopje op vastgemaakt was. Toch wist het knopenvrouwtje telkens weer een drietal varianten in de juiste kleur en grootte voor te leggen. Doorgaans opende ze eerst twee dozen, haalde er een paar knopen uit en legde die op de stof. De klant bekeek dan aarzelend de beide mogelijkheden, maar leek niet helemaal overtuigd.

"Anders deze misschien?" zei het knopenvrouwtje dan, waarna ze de derde doos opende, die ze speciaal daarvoor achter de hand had gehouden. Zodra de nieuwe knoop op het stukje stof terecht kwam, leek er iets magisch te gebeuren... De combinatie was zo prachtig, dat de koper meteen in vervoering was en even later dolgelukkig het winkeltje verliet.

De knopen van het knopenvrouwtje waren dan ook in niets te vergelijken met de in grote series machinaal geproduceerde plastic knopen die je in de supermarkt vond. Ze had knopen in koper, glas of email, knopen bekleed met zijde of satijn, glanzende of matte knopen, grote, kleine, rond of hoekig, in één of vele kleuren... Knopen, die pasten bij de persoonlijkheid van de koper of bij de aard van de gelegenheid waarvoor ze bestemd waren. Daar maakte het knopenvrouwtje een erezaak van. Nooit was er één klant teruggekomen met de boodschap dat het bij nader inzien toch niet helemaal je dàt was, en of het nog mogelijk was om te ruilen.

Maar de tijden veranderden... Een nieuwe generatie vrouwen verscheen, die geen zin meer hadden om zelf kleren te naaien. Ze kochten alles liever kant-en-klaar bij grote modehuizen. Ze hadden wel wat beters te doen dan net als hun moeders uren achter de naaimachine te zitten. Het leven had zoveel meer te bieden! Handwerk was suf en saai en ouderwets. Dat deden de moeders en grootmoeders nog wel, maar die werden stilaan oud. Hun ogen raakten zo versleten, dat ze geen draad meer in een naald kregen, en hun vingers kromden en zwollen van het reuma. En zo kwam er mettertijd steeds minder volk over de vloer. Het knopenvrouwtje had in eerste instantie nog ingespeeld op de veranderende markt. Ze had haar assortiment uitgebreid met nachtkledij, broeksriemen en lingerie. Dat hield de zaak nog wel een tijdje draaiend. Tenslotte was ze ook zelf niet meer van de jongste, en had ze niet zo veel meer nodig. De winkel werd meer een bezigheid dan een broodwinning.

Even zag het er naar uit dat het tij nog zou keren: alweer een nieuwe generatie kwam aanzetten, die het plots weer 'trendy' vond om zelf te naaien en te breien. Maar helaas vond zij de weg niet meer naar het ouderwetse winkeltje. In de stad werden nieuwe zaken geopend, met ronkende namen en wervende reclame. Zaken, waar de koopwaar aantrekkelijk werd uitgesteld, zodat je zelf je keuze kon maken. Zaken, waar niet enkel knopen en ritsen te vinden waren, maar ook talloze accessoires in passende tinten en met modieuze prints. Zodat je eindeloos kon combineren om altijd weer hip en in te zijn...

Ver weg van alle drukte bleef het knopenvrouwtje, ondanks haar hoge leeftijd, nog elke ochtend trouw het licht aansteken en de winkeldeur openen, waarna ze in de aanpalende kleine leefruimte in een versleten fauteuil ging wachten tot er een klant kwam. Iets wat uiteindelijk nooit nog gebeurde. Dus draaide ze elke avond onverrichter zake de deur weer op slot en doofde het licht.

Tot op zekere dag de bel rinkelde, lang en dringend. Het knopenvrouwtje schrok en opgewonden slofte ze, zo snel ze kon, naar de winkel. Daar stond een jongetje, amper een jaar of zes, met versleten

kleren en een vies gezicht. Hij keek haar met grote, donkere ogen aan, maar zei niets.

“Waarmee kan ik je helpen?” Haar stem trilde een beetje.

Het kind stak zijn arm uit: op de vuile hand lag een stuk van vijf cent.

“Kunt ik kopen... gift... ? Mama jaardag!”

Het knopenvrouwtje voelde haar hart smelten. Het kind was duidelijk straatarm, wellicht was het met zijn ouders op de vlucht. Met het weinige dat hij had – een centje dat hij misschien op straat had gevonden – wou hij zijn moeder gelukkig maken.

“Wacht even!”

Uit de zak van haar schort diepte ze een sleutel op, waarmee ze een lade van de toonbank opende. Ze haalde er een metalen doosje uit, nam het deksel weg en keek naar de knoop die het bevatte. Het was een gouden knoop met ingewerkte edelsteen, een erfstuk dat al generaties lang van moeder op dochter werd doorgegeven... Ze had er geen idee van hoe oud het ding was, maar het was ongetwijfeld veel geld waard. Voor haar had het vooral emotionele waarde, het was immers deze knoop die haar destijds op het idee bracht, haar winkel-tje te starten.

Het knopenvrouwtje aarzelde even, maar nam toen een besluit. Er was tenslotte niemand, voor wie ze haar schat nog moest bewaren. Ze had geen kinderen en de weinige verwanten die ze had, waren al lang gestorven of een eeuwigheid geleden uit haar leven verdwenen.

Ze legde de knoop terug in het doosje, gaf dat aan de jongen, en sloot zijn hand eromheen.

“Niet verliezen!”

De jongen knikte dankbaar en ging naar buiten.

Met een warm gevoel keerde het knopenvrouwtje terug naar haar fauteuil en dommelde in slaap. Uren later schrok ze versuft wakker. Zonder dat ze hem had horen binnenkomen, stond het jongetje weer voor haar. Dit keer was hij proper gewassen en droeg een lang, smetteloos wit hemd.

“Kom!” zei hij vriendelijk. Nieuwsgierig stond ze op en volgde hem.

Tot haar verbazing zag ze voor de deur een grote massa mensen, die een erehaag vormden en applaudisseerden toen ze buiten kwam. Ze herkende klanten die ze in jaren niet meer had gezien. Het kind trok haar lachend mee, en zij volgde, verbaasd en onbegrijpend.

Toen ze eindelijk door de mensenmassa heen waren, stelde het knopenvrouwtje vast dat ze de stad uit waren. Voor haar strekte zich een gigantische vlakte uit, vol bloeiende bloemen in prachtige kleuren. Het jongetje begon nu hard te lopen, en wenkte haar om hem te volgen.

“Ik kan toch niet zo hard lopen, domme jongen!” riep ze hem toe. Maar hij knikte bemoedigend en riep van ver: “Kom dan!” Tegen beter weten in versnelde ze haar pas, en dan pas realiseerde ze zich, dat het geen bloemenveld was, maar een veld vol knopen: honderden, duizenden, miljoenen knopen... Blij als een kind rende ze de jongen achterna, alsof de jaren geen vat op haar hadden gehad.

De volgende ochtend vond een toevallige voorbijganger haar levenloze lichaam bij de ingang van het winkeltje.

## ***Verwilderd***

*door Staf de Wilde*

### **Treurnis om Sylvia, na zovele jaren**

Wat volgt hoop ik in een gedicht te kunnen weergeven, voorlopig lukt mij dit niet. Het boek ‘Jij zegt het’ van Connie Palmen is uit. Zij heeft de hele tijd gesproken over ‘de zelfmoord’ van Sylvia Plath en daartegen kom ik in opstand: volgens mij moet het ‘zelfdoding’ zijn. Bij een moord wil het slachtoffer niet sterven, Sylvia wou wel dood. Ten tweede is het zo dat in ons land en – ik denk – ook in Nederland de daad of een poging daartoe niet meer gerechtelijk worden vervolgd. Ten derde bestaat het tweede samenstellende deel ‘moord’ enkel in een aantal Germaanse talen, de talen van Latijnse oorsprong eindigen op –cide en enkel in genocide (volkerenmoord) betekent dit moord: herbicide, insecticide is toch geen moord?

De tweede moeilijkheid met dit boek is de bron of de bronnen: het steunt vooral op de 88 Birthday Letters geschreven door haar weduwnaar (ze waren wel al 6 maanden uit elkaar maar bij mijn weten nog niet officieel gescheiden) Ted Hughes, wat vragen oproept omtrent het waarheidsgehalte van deze versie van de feiten.

Het is immers zo dat aanvankelijk Ted werd afgeschilderd als een vrouwengek die Sylvia de dood heeft ingedreven. Het is zelfs gebeurd dat zijn naam werd verwijderd van haar grafsteen.

Ik wacht dus op een neutrale biografie die er wellicht nooit zal komen omdat Ted haar laatste dagboek heeft vernietigd: hij vond het te verschrikkelijk voor de kinderen.

Gisteren, bij het beëindigen van Connie Palmen, voelde ik me alleen maar intens droef. Ik heb ‘Ariel’ in huis (zowel in het Nederlands als in

het Engels) en deze bundel wordt beschouwd als haar meesterwerk en was tevens de laatste die ze nog samengesteld heeft.

Ik kan niet geloven dat zo'n talent uitgeschreven was: naar mijn aanvoelen is hier iets door de dood afgebroken dat buitengewoon was. Ik gebruik niet graag het woord 'geniaal' maar het zal er wel dicht in de buurt van komen. En het zelfde kan trouwens worden gezegd van het werk van Ted.

En zo eindig ik met de vraag: kan dit wel, twee genieën in één huis? Vooral als de ene duidelijk getormenteerd is door manische-depressie? Detailvraag: vanwaar de woede die in Sylvia duidelijk aanwezig was: had Ted er iets mee te maken of lag de oorsprong veel vroeger bij een te vroeg gestorven vader en een opeisende, steeds oordelende moeder. Of versterkten moeder en vader elkaar en stonden ze allebei altijd met een oordeel klaar.

Sartre schreef zoals iedereen weet: 'L'enfer, c'est les autres'. Als je het toneelstuk hebt gelezen dan ken je de betekenis van deze zin: we kunnen er niet tegen voortdurend gadeslagen te worden en beoordeeld.

Bij al wat ik weet of onthouden heb, ligt daar de doodsoorzaak van Sylvia Plath.

25 maart 2017

## ***Waarheid & herinnering***

*door Johan Debruyne*

### **Loslaten, een beetje...**

Ons nieuwe dak was geen luxe, en een kelder, waar nu en dan ambtenaren van de gemeenschap je energieverbruik komen notuleren, heb je liever droog, dan dat er dan met laarzen moet gesukkeld. Dus... Een dikke maand (het regende vaak en toen lagen de werken aan het dak uiteraard stil) hebben we mannen in, op en rond het huis gehad. Onvervaarde, sterke en (v)aardige gasten. Terwijl ze bezig waren, probeerde ik in de woonkamer - op alle andere plekken in het huis voelde ik me volslagen waardeloos - al eens de krant of een boek te lezen. Maar na luttele minuten legde ik het leesvoer steevast aan de kant. Het ging niet. Niet zozeer vanwege het lawaai dat vooral het afbreken genereerde (het storende en lang aanhoudende geluid van de files bij de voordeur was al die tijd zowaar tot achtergrondgeluid gedegradeerd), maar mijn gedwongen fysieke apathie zadelde me op met iets wat naar schuldgevoel rook.



Ik heb niet echt een zittend gat, dus verliet ik wel af en toe mijn cocoon en sloeg een praatje. Ik zette ook al eens koffie (vers is toch beter dan wat in die thermos warm wordt gehouden?) en zorgde voor wat zoets, en vooral: ik stak bijwijlen zowaar de handen uit de mouwen! Maar wàt ik deed kun je bij nader inzien catalogeren bij "onnodig/overbodig gepruts". Het waren "handelingen" waarvan ik dacht: dit kan mijn rug nog net aan. Of: dit houden mijn enkels wel. Of nog: zo erg zal dit nu ook wel niet zijn voor mijn almaar strammer wordende linker knie. Ik raapte dus wat steengruis op of veegde het bijeen, rommelde wat in de tuin en 's avonds hielp ik het huis fatsoeneren: stofzuigen en oppervlakkig dweilen van voor- tot achterdeur, de strakke strook die overdag het terrein was van de mannen met enkellaarzen.

Vanochtend vertelde de dierenarts me dat ze vaak met ditzelfde soort schuldgevoel kampt. Ze komt de laatste tijd aan huis voor onze voorlopig enige kater. Wieb eet goed en slaapt ontegenwoordig veel. Vandaar zijn aanzienlijk kattenlijf. Ik krijg het niet langer ongehavend tot in haar wachtkamer, al zeker niet met dat nieuwe parkeergedoe in onze stede.

Een bekend fenomeen blijkbaar, dat wringende gevoel van nietsdoen, terwijl een ander zich in je buurt te pletter werkt. Onze dierenarts heeft het wanneer haar huishoudster bij haar thuis in de weer is. Meer bepaald over de middag. Want dan wil zij wel eens naar het Journaal kijken, terwijl die mevrouw haar werk verder zet. Het knagende schuldgevoel duurt slechts een paar minuten, vertrouwde ze me onlangs toe. "Van zodra ik eraan denk dat voor die mevrouw om 4 uur de klus is geklaard en ik dan nog tot diep in de avond door moet, geniet ik wél van dat tv-intermezzo!"

Ik doe al dagen bijna niets dan slapen. Als ik dan toch eens een boek ter hand neem, overstemt na een paar minuten mijn gesnurk elk ander omgevingsgeluid. Zelfs dat van de flink uit de kuiten gewassen grasmaaiers van de achterburen met gigantische tuinen. Het is mijn eega die het zegt. Maar het wordt zoetjesaan beter.

Ik had een creatieve periode, kort na de winter, waarin ik heel wat teksten voor monografieën schreef, maar het praten in ateliers, het lang staan kijken naar werken, het door de knieën gaan om een detail beter te observeren, het bezoeken van nogal wat tentoonstellingen, het lange zitten achter de pc én mijn perfectionisme hebben me uitgeput. Ik moet staan, stappen, zitten en liggen, adviseren mijn therapeuten, maar... gedoseerd. Gemakkelijker gezegd dan gedaan. Je schrijft wanneer je enigszins geïnspireerd bent en de pijn te harden is en je vergeet de tijd terwijl je creëert. En wanneer ze vlak in je buurt - de bouwwerken slepen al jaren aan - van 's ochtends vroeg (zes

uur! Mag dat wel?) lawaai aan het maken zijn, kom je ook amper aan schrijven toe.

Vanwege mijn langzame fysieke aftakeling heb ik de laatste jaren nogal wat tentoonstellingen niét gezien, waar ik graag naartoe was gegaan. L. verwittigde wel al tijden dat dit tempo niet vol te houden is en dat ik ook almaar vaker zeurde over tentoonstellingen die de verplaatsing absoluut niet waard waren.

Alsnog wil ik straks echter de Documenta (Kassel/D) voor geen geld missen. Een centraal gelegen hotelletje is maanden geleden al geboekt. Ik herinner me nog levendig (het ontmoedigde me zelfs) dat J., een onlangs op respectabele leeftijd overleden gerespecteerd criticus, me op zeker ogenblik zei dat de 5-jaarlijkse hoogmis van de beeldende kunst voor hem niet meer hoefde. Het greep me aan dit te vernemen van iemand die zijn hele leven met actuele beeldende kunst was begaan en die - small talk was niet bepaald J's ding - er voor zijn leeftijd meer dan monter uitzag. Ik dacht: Kassel, daar ga je desnoods toch op krukken heen? Zoveel jaren later weet ik beter...

Ik probeer alvast nog een Documenta aan mijn lijstje toe te voegen. Over vijf jaar, bij de volgende editie, zou ik 68 zijn. Dit wordt de veertiende. En altijd in dat bizarre, behoorlijk banale Duitse, door een soort snelweg doormidden gereten stadje, waar kunstenaar-filosoof Arnold Bode vanaf 1955 liet zien wat door het naziregime als "Entartete Kunst" werd verketterd en verboden.

Als klap op de vuurpijl vangt, voor het eerst, de Documenta in een andere stad aan. In Athene met name. Maar wat de curator daar laat zien hoeft voor mij niet. De Documenta hoort in Kassel thuis! Ik heb de centen niet voor het rapen en voorts niet de minste zin om de Atheners in het gezicht te spuwen. Wat heeft de doorsnee-Griek aan een evenement waar wereldwijd dan wel zo'n 700.000 mensen verzot op zijn en een bom duiten kost?

De kunstwereld lijkt serieus op drift. Ook het me zo vertrouwde 2-jaarlijkse bezoek aan Venetië begint te vervelen. Ik ben al altijd dol geweest op Venetië - mooier en vooral authentieker dan Brugge, de stad waar ik geboren en getogen ben -, maar ik heb me altijd tot de Giardini en het Arsenale beperkt. Ik zou liegen, ik liep ook altijd eens langs bij Peggy Guggenheim (zoals zij haar honden een laatste rustplaats heeft gegeven, dit had ik met mijn katten moeten doen) en ook Museo Correr op de Plaza San Marco kon ik doorgaans moeilijk voorbijlopen.

De laatste edities van de biënnale voor actuele beeldende kunst in de Dogenstad zijn echter tot een circus geworden, met nevenactiviteiten die het kerngebeuren verdringen. Collectioneurs en mensen met poen huren nu tot de verbeelding sprekende huizen af en tonen daar kunst. En zeg daar als kunstenaar maar eens "nee" tegen... Macht, geld,

invloed. Commercie en/of sensatie. Ik heb nu eens echt geen zin om het werk van Fabre in groen glas te zien. Ik denk trouwens dat de wereld vandaag andere kunst van doen heeft. Dat je in de winkels van Venetië nog amper door Venetianen wordt bediend of dat het glas dat er te koop wordt aangeboden niet eens meer in Murano wordt geblazen zal hun een zorg wezen. Nee, voor mij volstond het met de Giardini (de tuin waar de landerijen in hun eigen "paviljoen" hun ding doen) en vooral het Arsenale. Ik wil graag zien wat een door deskundigen aangesteld curator wil dat ik zie. Een thema vind ik ook belangrijk. Al zeker in deze tijden. Daarom vond ik de vorige Documenta zo onvergetelijk.

Mijn frustratie heeft deels met mijn verminderde actieradius te maken. Ik kan - zoals heel onlangs - op tentoonstellingen in Brugge en Poperinge nog alle registers opentrekken, maar vooral het blijven nakaarten kruipt danig in mijn botten. Kassel wordt straks dus ook fysiek een zware klus. Het wordt nu eens een week met schrikeldagen. Een terugkeer via het idyllische Münster zit er ook niet in. Daar loopt de 10-jaarlijkse editie van "Skulptur Projekte" en na wat surfen op het net lijkt deze uitgave toch wel iets voor afgetrainde duatleten, zeker! Maar goed, in eigen land zijn er eerst nog o.m. "Het Afwezige Museum" in Wiels (Brussel), het vernieuwde M HKA (Antwerpen) en "The Beauty of the Beast" in het Kasteel van Hingene (Bornem).

Of ik straks toch nog naar Venetië ga? Ik twijfel. Wat ik nooit had durven dromen is dat Venetië mij aan mijn geboortestad, Brugge, waar ik een haat-liefdeverhouding mee heb, zou doen herinneren. Het Italiaanse Venetië is veel mooier, maar ze zijn het wel om zeep aan het helpen. Dan heb ik het nog niet over de cruiseschepen die de lagune kapot varen. Het is vooral de veelte. Twee jaar geleden hadden we dagen aan een stuk regen en stond de stad onder water. Verkleumd stapte je met een niet te overschouwen kudde over houten paletten, terwijl ook de kunst niet om over naar huis te schrijven was. De duiven hebben ze er dan wel weggejaagd, maar de winkels staan vandaag vol rotzooi, op die ene straat met peperdure merkkledij na. Het troostte me dat mijn hoofdredacteur in de meest recente editie van (H)ART schrijft dat hij naar de Venetiaanse perspreview voor het eerst een jonge collega had afgevaardigd. Zie je wel, je zal ooit eens moeten stoppen, zei L. met een cynisch klinkende opgewektheid in haar stem. Je hebt al genoeg gedaan. We zien wel. (H)ART-kunstmagazine ligt me na aan het hart en er valt vast nog veel goeds te beleven. En wie weet geeft "De tolk van Java" (Alfred Birney) me nieuwe moed. De kanjer ligt te wachten.

eind mei 2017

## **Sprong**

We kruipen in de bomen  
krampachtig van tak naar tak.  
Handen grauw als de lucht.

Wie het eerst boven is,  
trekt met een schreeuw  
de wolken open

en één voor één  
werpen we onze schaduw af  
als vogels.

Veerle Neyens

# **Chapeau!**

*door Marie-Rose D'haese*

## **21 rue la Boétie Anne Sinclair**

Als de naam Anne Sinclair bij de lezer al een belletje doet rinkelen, dan omdat ze jarenlang het programma *7 sur 7* presenteerde op TF1 of omdat ze, toen het schandaal rond hem losbarstte, nog de echtgenote was van Dominique Strauss-Kahn.

Sedert 2012 leidt ze de Franse tak van de Huffington Post.

Het is een zeer rijke vrouw, daar ze de erfgename is van de collectie kunstwerken aangelegd door haar grootvader langs moederskant, Paul Rosenberg.

Voor deze kant van de familie begon ze zich pas laat te interesseren, ze vond altijd haar vaders vader interessanter, dat waren immers mannen van de daad. Avonturiers, oorlogshelden.

Ze was ook pas 11 toen deze Paul Rosenberg stierf en ze kende hem dus nauwelijks.

Toch schreef ze in 2012 een boekje dat over deze man, zijn leven en zijn collectie handelt. Ze droeg het op aan haar moeder.

Het vormde de inspiratie voor een magnifieke tentoonstelling in de prachtig vernieuwde La Boverie in Luik, van 22/09/2016 tot 29/01/2017.

Ze reconstrueert de handel en wandel van deze grootvader, die geboren werd in 1881 en samen met zijn broer Léonce de kunsthandel van hun vader verder zette.

Dit is de tijd van de grote kunsthandelaren als Kahnweiler, Alfred Flechtheim, Paul Cassirer, Daniel Wildenstein: zij vervingen in zekere zin de vorstelijke kunstmecenassen van de 18de en 19de eeuw.

Het is ook de overgangperiode naar wat wij de modernen noemen.

En Rosenberg had ze allemaal in huis: Bracque, Léger, Picasso, Cézanne, Corot, Laurencin: noem maar op.

Hij was een slimme handelaar: zelf was hij niet zo dol op de impressionisten, of Barbizon en zo, en hij maakte die te gelde om zijn moderne, beginnende kunstenaars te ondersteunen, maar hij had er ook altijd in huis, voor het geval er kopers kwamen die het op de moderne kunst niet zo begrepen hadden.

Hij was een zorgzame vriend voor de jonge modernen en bouwde oprechte, vriendschappelijke relaties met hen uit, vooral met Picasso.

Hij was zich ook goed bewust van de politieke situatie die ontstond in de jaren dertig, na de machtsovername van Hitler. Hij verliet op tijd zijn galerij in de rue Boétie in Parijs, verspreidde op een vooruitziende manier zijn collectie over de wereld, stichtte een bijhuis in New York

en slaagde erin met heel zijn familie op tijd te ontsnappen naar de Verenigde Staten.

Elk werk dat binnenkwam of buitenging werd uitvoerig geïnventariseerd en gefotografeerd. De clichés werden overgebracht op glazen platen, die we nu nog kunnen bezichtigen, o.a. op de tentoonstelling in Luik.

Toch raakte hij heel wat werken kwijt aan de roofzucht van het nazisme en de Franse collaborateurs.

Toen de bezetters vlak voor de bevrijding van Parijs nog tientallen kisten tjokvol meesterwerken, waaronder 400 die aan Rosenberg toebehoorden, op een trein zetten naar Duitsland, kon het verzet deze trein doen stoppen. Het toeval wou dat zich onder de actievoerders Pauls eigen zoon, Alexandre bevond, die zijn ogen niet kon geloven toen hij in de opengebroken kisten de werken zag die hij zo vaak aan de muren in zijn ouderlijk huis had gezien.

Na de oorlog begon Paul een niet aflatende strijd voor de recuperatie van de gestolen kunstwerken: in het boekje lijkt zijn kleindochter het hem ietwat kwalijk te nemen dat hij in dat gevecht meer de confrontatie lijkt aan te gaan met de kleine criminelen dan met de grote schurken.

In elk geval ontbreken er nog steeds zo'n 70 werken uit de collectie Rosenberg.

Op de tentoonstelling hangt een onlangs teruggegeven werk van een "Zittende vrouw" van Matisse: dit werd gevonden in 2012 in München en pas na een lang juridisch getouwtrek aan de familie van Anne Sinclair teruggegeven.

En waarom heet Anne Sinclair en niet Schwartz, zoals haar vader?

Deze Joseph-Robert Schwartz was onderofficier in de *Forces Françaises Libres* van De Gaulle.

Toen hij in 1941 in de VS aankwam, kon hij om veiligheidsredenen (de veiligheid van de in Frankrijk achtergebleven familie) zijn echte naam niet behouden en hij kwam uit bij Sinclair. Anne neemt het haar vader wat kwalijk dat hij dat later niet weer heeft veranderd.

Het boek leest als een thriller, de tentoonstelling in Luik maakt een en ander aanschouwelijk: ik kan nog steeds verontwaardigd worden door "details", zoals het feit dat iemand als Mittérand, toch de vierde president van de vijfde republiek, blijkbaar geen onbesproken verleden heeft.

Hij werd ooit, in die duistere tijden, zelfs bekroond met de *Ordre de la Francisque*.

Of hoe leidinggevende ambtenaren die actief aan deportaties hebben meegewerkt, na de oorlog moeiteloos topman kunnen worden van een bedrijf als Gemey, nu l'Oréal.

Op de tentoonstelling kon ik mij vergapen aan al deze mooie eerste moderneren, kon ik rillen van afschuw bij de documentaires over de georkestreerde kunstroven van nazistisch Duitsland.

Bezoekers vergeleken de gebaren van de mensen bij aankomst van Hitler op een of andere opening met de ontvangst van Erdogan, zoals die in beeld werd gebracht in een reportage van *Check-Point* op Canvas.

Overigens was het in la Boverie helemaal in orde: alles in onze drie landstalen + het Engels: zo hoort het volgens mij te zijn. Ook hier in Vlaanderen.

En voor wie alsnog de tentoonstelling zou willen zien: ze loopt nog tot 23 juli in Parijs, in het *Musée Maillol*.

Chapeau voor Anne Sinclair en voor onze Waalse vrienden!

## ***Beleefd***

*door Bart Madou*

### **J.S. Bach – Johannespassie (12 april 2017)**



In vooral protestantse landen is het een mooie traditie om in de Goede Week de Matteuspassie van Bach bij te wonen. Maar er is natuurlijk ook nog de Johannespassie, weliswaar een stuk korter dan de Matteus, maar toch nog goed voor meer dan twee uur muziek.

In de Goede Week van dit jaar bracht Het Beleefde Genot, in samenwerking met de pastorale eenheden Sint-Franciscus van Oostkamp en Tabor van Zedelgem en de fotoclub Kiwabi uit Zedelgem een prachtige encensering van de Jo-

hannespassie op blu-ray.

Hiervoor werd de Sint-Pieterskerk te Oostkamp uitgekozen. Geen van de talrijke aanwezigen zal zich deze avond beklaagd hebben.

De serene regie van Peter Sellars en de doorleefde uitvoering van de Berliner Philharmoniker onder leiding van Simon Rattle stonden borg voor een schitterende interpretatie.

Uiteraard droegen ook de solisten bij tot dit resultaat: Magdalena Kozena en Camilla Tilling, Topi Lehtipuu, Mark Padmore, Roderick Williams en Christian Gerhaher.

### **Zevende Thomas Mannlezing (23 april 2017)**

Een activiteit organiseren op erfgoeddag is uiteraard niet evident, toch konden wij rekenen op ons trouw publiek én op een erudiete spreker: professor emeritus Silvain Loccufier nam ons mee op zijn zoektocht naar het begrip moderniteit en dit langsheen de geschiedenis, waarvoor hij maar liefst 3800 jaar terugging. Met name Zarathustra bedacht reeds de meeste elementen die vandaag nog gelden om moderniteit te kunnen begrijpen. Dat het begrip in de loop van de geschiedenis andere betekenissen en andere nuances gehad heeft, ligt voor de hand. Hier ging professor Loccufier eveneens op in.



Foto: A. Callier

Figuren als Spinoza, Erasmus en Voltaire hebben allen een belangrijke rol gespeeld, maar ook de Franse Revolutie had, ondanks de bittere schaduwzijden, een belangrijk schokeffect: vrijheid, gelijkheid, broederlijkheid, iets wat uiteindelijk uitmondde in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.

De specifieke betekenis van het begrip moderniteit werd zowel bekeken vanuit het individu als vanuit de maatschappij als geheel, waarbij professor Loccufier ook de belangrijke rol van de instellingen en de wetten bekleemtoonde.

Dat er al heel wat verwezenlijkt is, is zeker waar, maar dat er nog veel werk aan de winkel is, mogen wij ook niet vergeten. Denk maar aan de gelijke behandeling van man en vrouw.

### **Bart Madou over Luther en de muziek (7 mei 2017)**

Het is dit jaar 500 jaar geleden dat Luther zijn 95 stellingen bekend maakte. In vooral protestantse gebieden wordt dit uiteraard met de nodige luister gevierd. Ook Het Beleefde Genot bracht zijn bescheiden bijdrage aan het Lutherjaar. In een zondagslezing ging Bart Madou dieper in op zowel de figuur van Martin Luther, als zijn ideeën en zijn invloed op de kerkelijke muziek.

In het eerste deel werd vooral ingegaan op de tijd waarin Luther leefde en op zijn levensloop: zijn ouders, zijn studies, de 'wende', toen hij



na een hevig onweer besliste om monnik te worden en binnentrad bij de Augustijnen van Erfurt. De abt Johannes von Staupitz erkende al vlug zijn intellectuele capaciteiten en stuurde hem naar Wittenberg, waar hij aan de universiteit verder studeerde tot hij de graad van doctor in de theologie behaalde. Het was in die tijd dat hij zijn 95 stellingen schreef waarin hij vooral het verderfelijke systeem van de aflaten op de korrel nam, maar ook de paus moest er aan geloven.

Heel summier werden ook Luthers opvattingen behandeld, samen te vatten in de drie sola's: Sola Gratia, Sola Fides en Sola Scriptura. In het tweede deel kwam dan Luthers aandeel in de kerkmuziek aan bod. Hierbij hoorden uiteraard enkele luisterfragmenten. Dat Luthers muziek ook latere componisten beïnvloed heeft bleek uit fragmenten van Michaël Praetorius, Heinrich Schütz, de grote Bach uiteraard. Na Bach beperkte Bart Madou zich tot een fragment uit de Reformation-symfonie van Mendelssohn en een koraalvariatie op Vom Himmel hoch van Stravinsky.

### **Met Mia Lingier tussen de kloosterkerkhoven (20 mei 2017 )**

Ondanks het mooie weer van de vorige dagen, was het op zaterdag 20 mei wat wisselvallig, maar dat weerhield een zestiental fietsers niet om in het zog van stadsgids Mia Lingier enkele kloosterbegraafplaatsen te bezoeken.

Wij startten op het Brugse Kerkhof, waar de meeste kloosters van Brugge hun kloosterlingen begroeven. Het was in veel gevallen een kwestie van moeten, omdat begraven binnen de kloostermuren door de burgerlijke administratie ooit verboden werd. Zeker een twintigtal dodenakkers van kloosters zijn op het Brugs kerkhof te vinden. Mia Lingier had ook de reusachtige sleutel van de kapel met crypte van de kanunniken van de Sint-Salvatorskathedraal bij zich, zodat we even konden afdalen in deze kille en vochtige kelder.

Met de fiets reden we dan dwars door het kerkhof naar de uitgang aan de Kleine Kerkhofstraat en van daaruit ging het via de Zeven Torentjes naar het kerkhof van de paters Benedictijnen te Steenbrugge, waar o.m. Dom Modest Van Assche begraven ligt.

Onze volgende halte was de priorij van Bethanie te Loppem. Het kerkhof ligt daar vrij diep in het bos, zodat we eerst nog een flink stuk moesten stappen. Als laatste stond de begraafplaats van de paters Benedictijnen van Zevenkerken op het programma, waar behalve een Chinese abt ook één enkele vrouw begraven ligt, de joodse Lotte

Stein (nichtje van Edith) die tijdens en na de Tweede Wereldoorlog in de abdij een toevlucht vond.

## **Drie zondagen met Yanick Maes over het Romeinse epos**

### De rerum natura van Lucretius (2 april 2017)



Titus Lucretius Carus leefde in de eerste helft van de eerste eeuw voor onze tijdrekening. Hij schreef, verdeeld over zes boeken, zijn opus magnum *De rerum natura*, Over de natuur van de dingen. Een poëtisch geschrift van meer dan 6000 verzen, een epos maar ook een leerdicht, waarin hij zijn grote liefde voor de leer van Epicurus niet onder stoelen of banken steekt. Hij schrijft tegen de angst, de angst voor de dood in de eerste plaats, die volgens hem de reden is waarom de mens zijn toevlucht zoekt tot allerhande buitenaardse projecties zoals de goden.

Heel interessant is zijn atoomtheorie avant la lettre: alles - maar dan ook alles - bestaat volgens Lucretius uit minuscule ondeelbare vaste deeltjes en verder is er de leegte en het toeval. En het is dit toeval dat ervoor zorgt dat die deeltjes samen clusteren tot materie en zo de basis vormen van alles wat bestaat.

Yanick Maes begon - na een korte inleiding over Lucretius en het epicurisme - zijn verhaal over *De rerum natura* met het laatste deel, de epiloog, waarin Lucretius heel plastisch verhaalt over de pest in Athene. En zo klom hij stapsgewijs naar het begin van het boek waar Lucretius opent met een hymne aan Venus.

### De Aeneis van Vergilius (21 mei 2017)

Terug naar de toekomst luidde de ietwat raadselachtige titel die Yanick Maes aan zijn lezing over de Aeneis van Vergilius meegaf. Hij opende met een kort overzicht van de beklemmende periode waarin Augustus keizer was in Rome. Voor veel dichters was het echter een creatieve wonderperiode, denk maar aan Vergilius, Ovidius, Horatius en nog enkele anderen. Het was ook de periode waarin het Latijnse epos tot bloei kwam.

Met de Aeneis schreef Vergilius een nationaal epos over de oorsprong en de geschiedenis van Rome, met Augustus als duidelijk eindpunt van de geschiedenis. Het was een ambitieus werk waarin hij zowel de

Ilias als de Odyssee integreerde, het werd een verhaal van verloren en herwonnen identiteit met als doel de Romeinse suprematie te verklaren. Dat was reeds duidelijk merkbaar in de openingsparagraaf, die Yanick Maes fijntjes voor ons analyseerde. Nadien ging hij aan de hand van talrijke tekstvoorbeelden in op een aantal boeiende thema's die in het werk verscholen zitten, zoals vluchteling en identiteit, persoonlijke emotie, vaders en zonen.

Wij herinneren ons ook graag de mooie, aangepaste illustraties die Yanick projecteerde en ook het slot van zijn lezing toen hij het prachtige gedicht van Joseph Brodsky, Aeneas en Dido, voorlas. De beginregels: "De grote man keek uit het raam / maar voor haar eindigde de wereld met de zoom / van zijn brede Griekse tunica / die door de rijkdom van zijn plooiën leek op een stilstaande zee."

### De Metamorfosen van Ovidius (11 juni 2017)

De vloeibare wereld, dat was de titel die Yanick Maes aan zijn lezing over de Metamorfosen van Ovidius had meegegeven. Hiermee verwees hij naar het laatste deel van het boek (of de boeken) waarin Ovidius de Griekse filosoof Pythagoras opvoert, die beweert dat er in de wereld niets is dat zijn vorm behoudt, dat alles voortdurend verandert van het ene in het andere en daarbij gebruikt hij de metafoor van de rivier, waarin het water altijd vloeit.

Na de gebruikelijke situering van Ovidius in zijn historische context - de man leefde tijdens het tweede en derde decennium van Augustus' ambtsperiode en was ongetwijfeld de grootste dichter van zijn generatie - behandelde de spreker de Metamorfosen, een epos dat zijn bedoelingen al vanaf de eerste regel duidelijk maakt.: "Ik wil gaan spreken van gedaanten die in nieuwe werden veranderd. (...) Goden, leidt ononderbroken mijn lied vanaf het eerste werelduur tot aan mijn tijd." Een universele geschiedenis dus vanuit de idee dat alles in een soort permanente stroom met elkaar verbonden is door het thema verandering. Daarbij illustreert Ovidius aan de hand van tientallen en tientallen verhalen hoe vormen voortdurend verschuiven.

Yanick Maes illustreerde zijn betoog met enkele van die verhalen, zo de veel voorkomende en typische verkrachtingsverhalen o.m. van Calliope. Daarbij konden we genieten van talrijke voorstellingen van die verhalen in de schilderkunst. We zagen werk van Tiepolo, Titiaan, Rubens, Boucher en vele anderen.

# ***Te beleven***

*door Bart Madou*

## **Een rondje Dordt**

Zaterdag 19 augustus 2017

Tussen de Beneden-Merwede, de Oude Maas en de Noord ligt Dordrecht, een stad die zich de oudste van Holland mag noemen. Ingesloten door het water waartegen ze altijd strijd heeft moeten leveren, maar waaraan ze tegelijkertijd haar karakter en een uniek nationaal park te danken heeft.

Het aantal rijksmonumenten in Dordrecht is nauwelijks te tellen. In 1575, kwam de Unie er tot stand waarmee Holland de onafhankelijkheid uitriep.

Dordrecht blijkt vaak een onontdekte parel van Zuid-Holland. Velen kennen het van de bekende spreuk: Hoe dichterbij Dordt..., maar hebben de stad nog niet eerder bezocht.

Tot ze er eenmaal daadwerkelijk rondwandelen en genieten.

Met Het Beleefde Genot trekken we op 19 augustus naar Dordrecht, waar ons een goed gevulde stadswandeling wacht (Nederlandspecialist Robert Crombez is onze gids). Er staan ook twee musea op het programma en met de watertaxi varen wij naar Zwijndrecht om ons daar te goed te doen aan een lekkere atypische maaltijd.

Wie mee wil, meldt zich bij [andre.callier@telenet.be](mailto:andre.callier@telenet.be). De kostprijs (all-in) bedraagt 80 euro voor de leden, 90 euro voor de anderen. Het volledige programma vind je onder 'Te beleven' op onze website.

## **Vrouwenstreken**

Zondag 17 september hernemen wij onze salons met een lezing door prof. Katlijne Van der Stighelen over Schilderessen uit de Lage Landen. In deze voordracht gaat Katlijne Van der Stighelen op zoek naar een feminiene beeldtaal bij schilderende vrouwen uit de Lage Landen. Vrouwelijke kunstenaressen van vroeger en van vandaag, hoe zij thema's als de spiegel, het lichaam, de kinderwens, de langverwachte 'prins op het witte paard', de allegorie van de bloem en accessoires om te koesteren in hun kunst tot uiting brengen.

Zoals gewoonlijk betaal je als lid 3 euro en krijg je er een gratis aperitief bij. De lezing vindt plaats in het Gemeentehuis van Loppem.

## Erbarme dich



Onze jaarlijkse film in de Sint-Martinuskerk van Loppem. Dit keer een film van Ramón Gieling met als ondertitel *Matthäus Passion Stories*. Wij krijgen een opeenvolging en mengeling van verschillende verhalen van een koordirigent, een kunstschilder, een sopraan, enkele leden van het Amsterdams daklozenkoor De Straatklinkers, een ontroerend relaas ook van regisseur Peter Sellars en van schrijfster Anna Enquist. Dit alles mooi ingekaderd in het tijdloos en vertrouwd lijdensverhaal van de Mattheuspassie.

Deze vertoning gaat door op vrijdag 29 september om 20 uur. Kaarten kosten 4 euro in voorverkoop, 5 euro de avond zelf. Nadien is er nog een drankje voorzien.

## ***Een selectieve zelfbiografie van Z tot A***

*door Bart Madou*

Elk trimester een stukje eigen biografie. In elke aflevering staat er één (ding)woord centraal, een woord dat mij ooit dierbaar was. Maar ook telkens de naam van drie kunstenaars: een auteur, een componist en een beeldend kunstenaar. Verder bespreek ik nog een locatie die ik in het verleden gekoesterd heb. Allemaal volgens de letters van het alfabet, maar dan van Z tot A, ditmaal de F.

### **F**

#### **Fragment an sich**

Een kunstenaar wil ik mezelf zeker niet noemen, maar toegegeven, zogenaamde installaties hebben mij altijd geïntrigeerd. Zelf heb ik mij er ook aan gewaagd, meestal als bijdrage tot één of andere kunsthappening (Week van de Amateurkunsten, Buren bij Kunstenaars, WaTuKu, pARTcours...). Mijn eerste 'installatie' was evenwel een eigen initiatief, in mijn voortuin dan nog. Ik had het 'Fragment an sich' genoemd, naar het gelijknamige pianostukje van Friedrich Nietzsche, één van de eerste stukjes minimal music, want Nietzsche noteerde op

het einde van dat pianowerkje van amper 2,5 minuten het da capo teken, zonder een fine teken, - het werkje zou dus eindeloos herhaald moeten worden. Inderdaad, Nietzsche componeerde ook, er zijn zelfs meer muziekwerken (ca. 75) dan boeken van hem gekend, alleen zijn het eerder korte stukjes muziek, heel wat minder omvangrijk dan zijn boeken. Het was trouwens de droom van Nietzsche om eerder componist dan schrijver te worden (zoals Wagner liever schrijver dan componist was geworden). Maar goed, mijn installatie. Die bestond uit zeven fragmenten, een soort hoger wordende met zwart plastic beklede kolommen, tegen elkaar zouden ze één geheel geleden hebben, een soort reusachtige zwarte stekel. Op elk van die fragmenten had ik een tekst uit Also sprach Zartahustra aangebracht. Een paar meter ervoor stond een ruwe platte steen opgesteld waarop in grote letters 'Könnt ihr der Liebe Wesen mir ergründen?' geschilderd was. Het was de opdracht die Herman, de landgraaf van Thüringen, in Tannhäuser aan de deelnemers van de zangwedstrijd op de Wartburg meegaf. Een maand lang stond mijn installatie daar, de meeste voorbijgangers durfden niet te kijken, enkelingen onderzochten het van voor naar achter. Maar daarom had ik het niet gedaan. Er zat ook een stevige brok metafysica achter, iets over de verhouding van proces (splitsing, dynamisch) tot product (fragment, statisch), waarbij het product of het fragment het altijd wint op het proces – kort gezegd: als je één splitsing doorvoert, bekom je twee fragmenten enzovoort, nooit ga je er in slagen om minder fragmenten door meer of evenveel splitsingen te bekomen. Toegegeven, het klinkt allemaal wat cryptisch, maar uiteindelijk draaide alles rond die existentiële basisvraag: Kunt u mij het wezen van de liefde doorgronden? Nu zoveel jaren verder, ben ik er nog altijd niet in geslaagd daarop een bevredigend antwoord te formuleren.

Kwamen ook in aanmerking: Filosofie, Fin-du-siècle, Faust

## **Ferron**

Louis Ferron zou je beslist een veelschrijver kunnen noemen. Met vanaf het begin van de jaren zeventig praktisch één boek per jaar (Ferron stierf in 2005 en liet zo'n 30 romans na), schreef hij een omvangrijk oeuvre bij elkaar. Velen zijn m.i. van een merkwaardig hoog literair niveau – de verschillende prijzen (waaronder de AKO-literatuurprijs en de Constantijn Huyghensprij) die hij in de loop van zijn carrière ontving, bevestigen dat ook. Persoonlijk was ik weg van zijn Karelische Nachten, reden om daarna nog ettelijke romans van hem te lezen. In feite - voor zover ik mij nog herinner – gaat het in de Karelische Nachten over een soort Frühlingserwachen van twee

vrienden, die hun homoseksuele geaardheid nogal ruw ontdekken. Ze leven met opzet in een fantasiewereld, die echter doorspekt is met leugens, zodat leugen en fantasie niet steeds van elkaar te onderscheiden zijn. Één van de vrienden schrijft een boek waarin hij zijn vriend en geliefde verraad. Hij sterft echter jong, waarna de andere met de verloofde van de vriend trouwt (sic!) en het onuitgegeven boek van zijn gestorven vriend dan als zijn eigen werk publiceert. Maar niet het verhaal trok mij in de eerste plaats aan, wel de verrukkelijke stijl die me vaak deed denken aan de Franse auteur Pierre Michon. Ook 'Over de wateren' vond ik een heel sterke en stilistisch zeer prachtige roman. Ontroerend is ook 'De tuinkamer', het boek van Lilian Blom, zijn weduwe, waarin zij de laatste levensmaanden van Louis Ferron heel sereen beschrijft.

Kwamen ook in aanmerking: Flaubert, Fernandez, (Scott) Fitzgerald

## **Field**

Wie John Field zegt, zegt pianomuziek, zegt ook nocturnes, waarvan wordt beweerd dat Field de uitvinder van het genre was. Hij was een Ier en leefde van 1782 tot 1837 en heeft een allesbehalve benijdenswaardig leven gekend. Hij kreeg les van Muzio Clementi, bij wie hij ook in dienst trad, niet zozeer als muzikant maar eerder als manusjevan-alles. Clementi behandelde hem als een goedkope knecht en zorgde dat hijzelf vooral in de financiële successen van Field deelde, een situatie die onhoudbaar bleek. Toen Field eindelijk de moed gevonden had om zich van Clementi te distantiëren bleef hij tijdens een concertreis in Sint-Petersburg, verhuisde jaren later naar Moskou, trouwde, kreeg twee kinderen. Zij huwelijk liep op de klippen en Field geraakte aan de drank. Toen Johann Nepomuk Hummel tijdens een tournee in Moskou verscheen daalde de populariteit van Field zienderogen, bovendien kreeg hij toen ook darmkanker, waaraan hij in 1837 bezweek, berooid en nog nauwelijks bekend, laat staan gevierd. Nochtans componeerde Field heel wat pretentieloze rondo's en frisse sonates die nooit vervelen.

Kwamen ook in aanmerking: Fauré, Franck, Frescobaldi

## **Foppa**

Nog minder dan de musicerende Field is de schilderende Vincenzo Foppa bekend, een Venetiaanse renaissanceschilder uit het quattrocento. Erg origineel was die man niet, al kon hij er wel iets van. Nogal Mantegna-achtig op het eerste gezicht. Maar goed, bij mij gaat het



hier om dat ene kleine werkje, nu ja klein, het is een fragment van een fresco, dat zich nu in de Wallace Collection in Londen bevindt en het meet 1,5 meter op 1 meter. De titel ervan is: De jonge Cicero lezend. De opdracht hiervoor kwam van Cosimo de Medici. Het stelt een aardig jongetje voor dat zich van de

onmiddellijke omgeving niets aantrekt, maar in alle stilte heel ongedwongen een boekje zit te lezen. En dan te bedenken dat in dat jongetje de toekomstige redenaar én filosoof Marcus Tullius Cicero schuilde. Een foto van het schilderij kwam mij jaren geleden onder ogen, het werkje is mij steeds bijgebleven, ernst en argeloosheid, toekomst en verleden, troost en hoop in één oogopslag.

Kwamen ook in aanmerking: Friedrich, Fragonard, Füssli

## Ferrara

We blijven in het Noorden van Italië met Ferrara, de stad waar ik mij meer dan elders thuis gevoeld heb. Op de vraag: "Waar zou je nu het liefst willen wonen?" Zou ik zonder aarzelen Ferrara antwoorden en ja waarom? Ach, waarom is iets moois mooi? Was het liefde op het eerste gezicht? In zekere zin wel en nadien is die verliefdheid nog toegevoegd door de romans van Giorgio Bassani, vooral *Il giardino dei Finzi-Contini*, prachtig vertaald door Joke Traats en Geerten Meising onder de titel *De Tuin van de Finzi-Contini's*. Leuk aan zijn romans is trouwens ook dat het hoofdpersonage uit de ene roman als nevenfiguur optreedt in zijn andere romans en vice versa. *De Tuin van de Finzi-Contini's* is ook mooi verfilmd door Vittorio De Sica. Hij kreeg er een Oscar en een Gouden Beer voor. Ferrara heeft zijn renaissance-uitzicht behouden, de vele statige paleizen en het stugge vierkante Castello Estense zijn stille getuigen van de rijkdom ten tijde van de Este's. In de zomermaanden mag het voor mij wel iets minder Brugs zijn – lees: wat rustiger. Behalve de binnenstad zijn er de brede wallen die als een gordel rond de stad geplooid liggen, een beetje zoals onze Brugse vesten. Als het op de ronde kasseien in het centrum te warm wordt, kan je nog altijd verpozen onder het bladerdek van de



bomen aan de rand van de stad. En nog iets: steden als Bologna, Mantua, Venetië, Padua, Vicenza en Verona zijn echt niet zo veraf.

Kwamen ook in aanmerking: Frankfurt, Fontevraud

Volgende aflevering: E

## Het favoriete boek

### Vera Cuvelier hangt de clown uit met Salman Rushdie

Een ongelooflijk knap boek...



Begin januari spraken we af om met enkele vrienden het boek *Shalimar de clown* van Salman Rushdie te lezen. De auteur van *De duivelsverzen* in ballingschap... Een turf van een boek : 430 bladzijden.

Op naar de bib. Het stond er... Nog nooit heb ik een boek in zoveel fasen gelezen. Maar het londe !

De gevoelens die een boek oproept bij het lezen ervan zijn voor mij heel belangrijk.

Het eerste hoofdstuk *India* is een thriller op zich. Waarom wordt er een moord gepleegd? Wat schuilt er achter deze bladzijden...een begin van de roman of het einde?

Je wordt gedreven naar het volgende hoofdstuk *Boonyi*, een liefdesverhaal waarvan we reeds in het tweede motto een vermoeden hadden. "De pest haal' beide uw huizen" in *Romeo en Julia* van William Shakespeare. Ik had wel moeite met de vreemde woorden die in onze cultuur niet gangbaar zijn. Er is wel een verklarende woordenlijst achteraan, maar dat maakt het vloeiend lezen voor mij toch wat moeilijk. Daartegenover kom je door de ongelooflijke verteltrant van Rushdie in de voor ons magische wereld van Kasjmir. Je ziet een film voorbijglijden over de prachtige natuur, het dorpsleven en zijn bewoners. Je zou je vlucht boeken en er onmiddellijk naartoe vliegen....

Het liefdesverhaal begint zich af te tekenen... de gevolgen ervan... heel gevoelig en messcherp beschreven.

In het derde hoofdstuk, een scharniermoment, is Max Ophuls de hoofdfiguur. Ongelooflijk hoe Rushdie erin slaagt het leven van Max te beschrijven, om dan stilletjes aan het verband te leggen tussen de verschillende personages.

Het volgende hoofdstuk heet *Shalimar de clown*. Wonderlijk hoe de schrijver de gevoelens van Boonyi, Shalimar en Max kan beschrijven. We drijven mee naar duistere machten die over het land waaien. Hij laat ons een geschiedenis zien die zich nog elke dag laat herhaalt: de macht tussen Oost en West, onderdrukking, terrorisme, radicalisme, verschillen in godsdiensten, maar hij toont vooral waartoe liefde in staat is.

*Kashmira* is het laatste hoofdstuk van de roman. Knap hoe Rushdie de gevoelens vertolkt van een verliefde clown op een koord tot een koelbloedige terrorist en moordenaar.

Nadat ik het boek wel tweemaal had verlengd... bleef het verhaal en de verteltrant nazinderen: hoe krijgt de schrijver het voor mekaar om deze tragische gebeurtenissen aan elkaar te rijgen, om de wereldgeschiedenis in zijn boek te verwerken, om er een sublieme verhaallijn in te leggen, om de karakters van de personages haarfijn te laten evolueren, om de lezer tot de laatste letter te boeien?

Het mag ook gezegd worden dat niet iedereen van mijn vrienden het een "mooi" boek vond. Maar ja, smaken verschillen hé. Voor mij een boek om te koesteren! Een verbluffende prestatie, waarvoor dank !!!

Salman Rushdie, *Shalimar de clown*, *Atlas-Contact*, 2007, 435 blz.

**DE LEESGROEP**  
**Openbare Bibliotheek**  
**Zedelgem**

**De leesgroep Zedelgem las...**

door Marie-Claire Devos

**"Alsof het voorbij is" van Julian Barnes**

In dit minimalistisch en subtiel geschreven boek beschrijft Barnes de onbetrouwbaarheid van het geheugen. Een terugblik in het verleden (een geliefkoosd thema van de schrijver) en de confrontatie met het vergankelijke van een rooskleurige herinnering, die zich in de loop der jaren als een eigen versie nestelt in een twijfelachtig geheugen. Rake stellingen echter zetten de lezer aan het denken. Het boek is als een web, het leven van nu verstrikt in het leven van toen, telkens met hun eigen eigentijdse herinneringen, waarden en belevingen in hun respectievelijke tijdsbesef: een narratieve reflectie met een ontluisterend einde.

Als Toni met zijn universiteitsvriendin en eerste lief Veronica op weekendbezoek gaat bij haar ouders wordt hij zo sterk geconfronteerd met het klassenverschil dat de relatie in de kiem wordt gesmoord. Zijn erudiete vriend Adriaan huwt Veronica en Tony leidt zijn onbeduidend leventje verder tot aan zijn pensioen. Hij verneemt weliswaar de zelfmoord van de jonge Adriaan, maar zijn nieuwsgierigheid wordt pas gewekt wanneer Veronica's moeder hem een geldsom en het dagboek van Adriaan nalaat. Veronica echter wil niet dat het leegaat in de handen van Toni terechtkomt. In de zoektocht naar zijn verloren erfenis, wordt Tony gaandeweg geconfronteerd met een minder fraaie kant van zichzelf, zijn schuld en zijn onschuld. Schijnbaar hebben kleine daden die hij ooit stelde of veronachtzaamde, achteraf grote en zelfs noodlottige gevolgen.



Barnes is een schrijver die meestal de hemel wordt ingeprezen, een mening die overwegend gedeeld werd in de groep. Blijkbaar zijn de recente publicaties absoluut de moeite waard. Ik heb nu 'Alsof het voorbij is' voor een tweede keer gelezen omwille van de leesgroep en het was voor mij een ware straf. Ik wens de lezers veel leesplezier maar ik lees nooit meer Julian Barnes. Ik vind hem een pedante figuur, een mening die niet door iedereen gedeeld werd.

Julian Patrick Barnes (Leicester, °1946)  
Engels schrijver, lexicograaf, recensent en  
journalist.

Zijn boeken zijn in meer dan dertig talen  
vertaald.

Naast zijn eigen naam gebruikt Barnes ook  
verschillende pseudoniemen: Dan Ka-  
vanagh, Edward Pygge en Basil Seal.

Gehuwd met literair agent Pat Kavanagh (+2008).

Broer van de filosoof Jonathan Barnes.



## Prijzen

1984 Zijn bekendste werk is *Flaubert's Parrot* (=Prix Medicis 1986)

1993 Shakespeare Prize

2004 Grote Oostenrijkse Staatsprijs

2008 New York 10 best books of the year voor *Niets te vrezen*

2011 Booker Prize voor *Alsof het voorbij is*

2011 David Cohen Prize

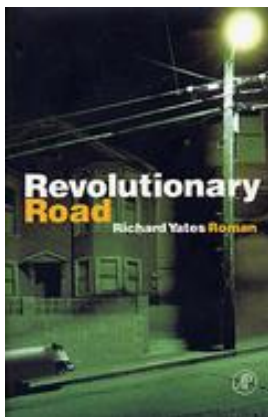
Prix Femina voor *Talking it over*

Orde van kunsten en letteren

## One liners & stellingen

- P 13 Het schoolspotten is een cryptofascistisch plan om de  
geslachtsdrift te onderdrukken.
- P 20 Camus zei dat zelfmoord het enige filosofische probleem was.
- P 21 Echte literatuur gaat over psychologische, emotionele en soci-  
ale waarheid zoals die uit de handelingen en de bespiegelin-  
gen van haar protagonisten naar voren komt, de roman gaat  
over de ontwikkeling van een karakter binnen een bepaald  
tijdsverloop.
- P 22 Geschiedenis is de leugen van de overwinnaars. Hetzelfde ver-  
haal, dezelfde slingerbeweging van onderdrukking en op-  
stand, oorlog en vrede, rijkdom en armoede.
- P 23 Geschiedenis is de zekerheid die ontstaat op het punt waarop  
de gebreken van de herinnering en de onvolkomenheden van  
de documentaire samenkomen.

## "Revolutionary Road" van Richard Yates -



Een tanende echtelijke relatie met een verblindend masker naar de buitenwereld. Ze beschouwen zichzelf als intelligente mensen. Hij met zijn in de grond geboorde padvindersdroom om met een rugzak doorheen Amerika te trekken. Zij met een veelbelovende acteercarrière die ze na een fiasco optreden voorgoed heeft opgeborgen. Verwacht geluk vermolmt stilaan tot een doodsaai leventje en mondt uit in vele ruzies. Het huwelijk verziekt meer en meer tot een hel en spiegelingen "à la Virginia Woolf" zijn niet veraf. M.a.w. een huwelijk dat uitmondt in een loopgravenoorlog en non-communicatie. Een verhuis naar het liederlijke Parijs lijkt een ontsnappingsmogelijkheid. Zal het deze keer lukken? Om het antwoord te weten moet je het boek lezen. Een absolute aanrader. Een boek dat je blijft achtervolgen omdat je er zoveel in herkent. Het boek gaat het lezen voorbij, het overkomt je.

De roman is een genadeloze ontmaskering van enerzijds de zoektocht naar geluk en een blijven steken in immobilisme anderzijds. Een verhaal uit de jaren '50 dat honderd jaar later precies hetzelfde tijdsbeeld zal scheppen. De droom van jonge mensen die door de werkelijkheid op afstand wordt gehouden. Een intens verhaal over de onmogelijkheid om zich te bekwamen in de kunst van het "leven". Een eerlijke en werkelijke reflectie over het bestaan, ingebed in mescherpe dialogen. Een perfecte encenering van de personages & vriendenkring rond de Wheelers, waardoor een glashelder en realistisch tijdsbeeld neergezet wordt van de jaren '50. Yates betreft de lezers in de pijn van het uitzichtloze leven van de Wheelers en het onvermogen hiermee komaf te maken: de meedogenloze onomkeerbaarheid, ook weerspiegeld in de confrontatie met het personage John.

### Stijl

Zijn taal is sober en scherp, zeer efficiënt, fenomenaal zonder krullen en duisterheden die indruk moeten maken. Een scherpe analyse van de Yatespersonages die zichzelf bovenmodaal vinden en gemeend op zoek gaan naar een vorm van eigenwaarde, maar ze lopen vast in de ontgoocheling van de doorsnee-Amerikaan. Hun ongeluk komt niet

van elders, het zit, zoals in de verhalen van Tsjechov, ingebakken in hun eigen levens en verwachtingen. Hierdoor wordt de lezer geraakt door de tragiek van de hoofdrolspelers. De herontdekking van zijn werk is een zeldzame daad van literaire rechtvaardiging.

**Titel** Revolutionary Road, een mooie ironische naam én benauwende titel voor de braaf-burgerlijke bewoners van het straatje.

**Richard Yates** (3 feb 1926 - 7 nov 1992)

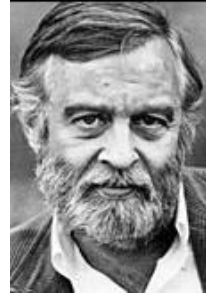
journalist, speechschrijver, copywriter in de reclame.

Filmscriptschrijver, fervent roker & drinker

Revolutionary Road

→ genomineerd voor National Book Award

→ verfilmd met Kate Winslet en Leonardo Di Caprio in de hoofdrollen



**Citaat**

*Wat een reden om te leven wordt genoemd, is tegelijk een uitstekende reden om voor te sterven*

Uit 'De mythe van Sisyphus' van Albert Camus



Guido Gezellestraat 39  
Oostkamp

19.08

2017  
6:50 u.

Prijs: 80 €  
(all-in)

Het Beleefde Genot

# Het Beleefde Genot

## Activiteiten 2017 - 2de semester

**19.08** Daguitstap Dordrecht

*Oostkamp, Guido Gezellestraat 39 om 6.50 u.*

**17.09** Vrouwenstreken

*Schilderessen uit de Lage Landen*

(prof. Katlijne Van der Stighelen, GH Loppem, 11 u.)

**8.10** Que sais-je?

*over Michel de Montaigne*

(Vincent Caudron, K.U.L., GH Loppem, 11 u.)

**29.10** De hemel is een zeer groot man

*over Pierre Michon*

(Rokus Hofstede, vertaler, GH Loppem, 11 u.)

**19.11** Tot het snelle water zeg ik: ik ben

*over Rainer Maria Rilke*

(Bert Karel Schreurs, K.U.L., GH Loppem, 11 u.)

**3.12** Aangrenzende eenzaamheden

*Worpswede en Rainer Maria Rilke*

(Bart Madou, GH Loppem, 11 u.)

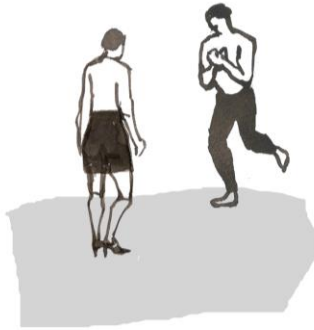
Het Beleefde Genot vzw

Doornlaan 8, 8210 Zedelgem

hetbeleefdegenot@scarlet.be



b



HET BELEEFDE GENOT  
CULTURELE EN LITERAIRE KRING